

Operationeel Programma EFRO Zuid-Nederland 2021-2027

Conceptversie – 4 januari 2020

CCI	PM
Titel in het Engels	ERDF 2021-2027 South Netherlands (OP Zuid)
Titel in nationale taal (talen)	Operationeel Programma EFRO Zuid-Nederland 2021-2027 (OP Zuid)
Versie	
Eerste jaar	2021
Laatste jaar	2027
Subsidiabel vanaf	1 januari 2021
Subsidiabel tot	31 december 2029
Nummer van het besluit van de Commissie	-
Datum van het besluit van de Commissie	-
Nummer wijzigingsbesluit lidstaat	-
Datum inwerkingtreding wijzigingsbesluit lidstaat	-
Niet-substantiële overdracht (artikel 19.5)	
Onder het programma vallende NUTS-regio 's (niet van toepassing op het EFMZV)	NL34 - Zeeland NL341 - Zeeuwsch-Vlaanderen NL342 - Overig Zeeland NL41 - Noord-Brabant NL411 - West-Noord-Brabant NL412 - Midden-Noord-Brabant NL413 - Noordoost-Noord-Brabant NL414 - Zuidoost-Noord-Brabant NL42 - Limburg NL421 - Noord-Limburg NL422 - Midden-Limburg NL423 - Zuid-Limburg
Betrokken fonds	EFRO

1. Programmastrategie: belangrijkste ontwikkelingsproblemen en beleidsreacties

Max. tekens: 29.848 incl. spaties / 30.000

Ambitie: innovatiekracht benutten voor economische én maatschappelijke impact

Zuid-Nederland heeft met het EFRO-programma 2021-2027 de ambitie om de regionale kracht op het gebied van economie, ondernemerschap en innovatie te benutten en verder te versterken, met als doel maatschappelijke én economische impact te genereren. Dit houdt in: bijdragen aan innovatieve oplossingen binnen vijf grote maatschappelijke transitie die in Zuid-Nederland én op mondiale schaal spelen, en marktpartijen in staat stellen (inter)nationale marktkansen te benutten. De vijf transitie – energie, klimaat, grondstoffen, landbouw & voeding en gezondheid – sluiten aan op de Green Deal en Europees en nationaal innovatiebeleid. Technologische kennis is daarbij belangrijk om tot doorbraken te komen, maar op zichzelf niet voldoende. De uitdaging is om de technologische én niet-technologische kracht van Zuid-Nederland te benutten, door samenwerking binnen de regio maar juist ook over regiogrenzen heen.

In de programmastrategie gaan we in op:

- I. **Economische, sociale en territoriale verschillen**, inclusief een analyse van de regionale economie en het innovatiesysteem van Zuid-Nederland
- II. **Tekortkomingen van de markt, investeringsbehoeften** en een aanvulling op andere vormen van steun, toegespitst op de **maatschappelijke transitie**
- III. **Uitdagingen die zijn vastgesteld in relevante landspecifieke aanbevelingen** en andere relevante aanbevelingen;
- IV. **Uitdagingen op het vlak van administratieve capaciteit en bestuur**
- V. **Lessen uit ervaringen uit het verleden**
- VI. **Conclusie en prioriteiten** in het EFRO-programma

De Regionale Innovatieve Slimme Specialisatie Strategie (RIS3) 2021-2027 van Zuid-Nederland vormt een belangrijk vertrekpunt voor het EFRO-programma. De RIS3 is na een 'Entrepreneurial Discovery Process' met stakeholders in april 2020 door de Gedeputeerde Staten van de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland vastgesteld. In lijn met de RIS3 zet het EFRO-programma in op innovatiebevordering, vanuit de constatering dat het landsdeel over specifieke kennis en kunde beschikt die tot doorbraken en innovaties binnen de transitie kunnen leiden, maar dat de aanwezige kennis nog niet altijd de markt bereikt. Dit vraagt om gerichte inzet op de valorisatie en toepassing van kennis, met het midden- en kleinbedrijf (mkb) voorop.

I. Economische, sociale en territoriale verschillen en regionale economie en innovatiesysteem

I.1. Sterkten: sterke kennispositie, cultuur en infrastructuur van samenwerken en strategische ligging
De 'kracht van Zuid' schuilt in de unieke combinatie van internationaal toonaangevende kennispartijen en campussen met een leidende positie op het gebied van technologie, een innovatief mkb met veelbelovende start- en scale-ups, en een sterke maakindustrie die in staat is om innovaties te vermarkten. Zuid-Nederland beschikt over krachtige internationale (HTSM, agrofood, chemie) en nationale clusters (logistiek, biobased, life science, maintenance) en er zijn wereldwijde koplopers actief in sleuteltechnologieën als fotonica en digitale technologie. Het aantal bedrijven met succesvolle innovatieprojecten ligt boven het nationaal en Europees gemiddelde, net als het aantal patentaanvragen. Tekenend is dat het landsdeel hoog scoort op innovatie-benchmarks zoals het 'Regional Innovation Scoreboard' en de 'Regional Competitiveness Index'. Bovenop de kennispositie is het juist ook de cultuur en infrastructuur van onderling samenwerken en het toepassen van kennis – in combinatie met creativiteit en design – die zorgt voor een sterk regionaal innovatiesysteem.

Daarbij is interregionale en internationale samenwerking, gezien de strategische ligging tussen de Randstad, de Vlaamse Ruit en het Ruhrgebied, een onmiskenbaar onderdeel van het DNA van Zuid. Samenwerken en innoveren 'met open blik' zorgt dat innovaties tot stand komen. Dit gaat twee kanten op: kennis en kunde van 'buiten Zuid' vormt een waardevolle aanvulling op de innovatieketen, én Zuid-Nederlandse innovaties kunnen elders in Nederland en de EU worden toegepast. Een voorbeeld is het Vanguard Initiative, waarin Zuid samenwerkt met andere regio's aan 'Smart Industries'.

De beschikbaarheid van private investeringen in (Zuid-)Nederland is in de laatste jaren toegenomen. In het Innovation Scoreboard 2019, haalt Nederland een score van 110 (versus 89.2 in 2011) op 'Venture capital expenditures'. Er zijn dus over het algemeen relatief veel financieringsopties om innovaties te vermarkten. Ook de R&D-intensiteit (aandeel in BBP) ligt in Zuid-Nederland met 2,76% relatief hoog (CBS, 2018; publieke én private uitgaven samen). Zuid scoort hiermee boven het nationale streefcijfer van 2,5% en boven het huidige nationale aandeel.

I.II. Kansen: internationale marktkansen binnen transitie benutten, mkb in de hoofdrol

Een belangrijke kans voor Zuid-Nederland is het internationale karakter en daarmee samenhangende marktkansen van de vijf transitie. Partijen kunnen hierop inspelen door nieuwe oplossingen voor mondiale uitdagingen te bedenken en daarin 'meters te maken'.

Zuid-Nederland scoort volgens het Innovation Scoreboard 2019 al goed op innovatie-indicatoren die het potentieel van valorisatie van innovaties door het mkb aanduiden, zoals op 'Innovative SMEs collaborating with others' (Zeeland=131,17; Noord-Brabant=124,69; Limburg=123,73; Europees gemiddelde =100). Het sterke ecosysteem van samenwerkende mkb'ers in Zuid kan bijdragen aan het nog beter in praktijk brengen en vermarkten van aanwezige kennis in Zuid.

I.III. Zwakten: regionale verschillen in groeisnelheden, krappe arbeidsmarkt en – op sommige plekken – beperkte massa en dichtheid

Hoewel de economie van Zuid-Nederland zich gunstig ontwikkelt, lopen de groeisnelheden binnen het landsdeel uiteen. In Noord-Brabant, en dan vooral in Zuidoost-Brabant en de grote Brabantse gemeenten (B5) ontwikkelt het BRP en de werkgelegenheid zich positiever dan in Zeeland en Limburg (LISA, 2019 – zie ook de RIS3). Dit hangt deels samen met demografische ontwikkelingen zoals ontgroening, vergrijzing en krimp, waar perifere gebieden in Zeeland en (Zuid-)Limburg mee kampen. Zo stijgt het percentage 60-plussers in de komende zeven jaar naar verwachting tot 33% in Zeeland (nu 31%), 30% in Noord-Brabant (nu 27%) en 35% in Limburg (nu 31%; nationaal 29% in 2027). Ook verschillen regio's in opleidingsniveau en inkomen. In Noord-Brabant ligt het aandeel beroepsbevolking met een HBO- of WO diploma met 29% hoger dan in Limburg (25%) en Zeeland (23%; CBS, 2018). Ook het gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden is in Noord-Brabant met €43.900 hoger dan in Limburg (€40.100) en Zeeland (€41.600) (CBS, 2018). De regionale verschillen komen ook tot uiting in de provinciale scores op innovatie-indices.

Een belangrijke factor die economische ontwikkeling en innovatie kan remmen is de krapte op de arbeidsmarkt. 'Pre-corona' was de krapte over de hele linie, maar met name in technische en verzorgende/maatschappelijke beroepen, fors. Van alle provincies was de Zeeuwse arbeidsmarkt in Q1 van 2020 met 115 vacatures per 100 werklozen het meest gespannen (78 vacatures in Noord-Brabant en 61 in Limburg). Hoewel de corona in 2020 en 2021 naar verwachting tot extra werkloosheid leidt (volgens o.a. CBS, CPB), is de verwachting tegelijkertijd dat de krapte binnen sommige sectoren en segmenten blijft bestaan. In het bijzonder is er een tekort aan technisch en/of praktisch opgeleid personeel op alle onderwijsniveaus (MBO, HBO en WO). Dit kan de komende jaren verder oplopen; zo blijkt uit de scenarioverkenning van het PBL (2020) dat de al bestaande spanning op de Zeeuwse arbeidsmarkt door de energietransitie verder toeneemt.

Hoewel Zuid-Nederland met de Brainport Eindhoven over een mainport beschikt, en in Europees perspectief relatief dichtbevolkt is, gaat het hier om beperkte massa en dichtheid (en daarmee een beperkte aantrekkingskracht op talent) in vergelijking tot internationale metropolen. Hetzelfde geldt voor internationale verbindingen (digitaal, weg, rail, water, lucht, buis). Deze zijn op orde, maar zeker in de periferie minder goed dan in Europese regio's met vergelijkbaar kennisniveau.

I.IV. Bedreigingen: fossiele chemie en procesindustrie en gevolgen coronacrisis

Een mogelijke bedreiging voor de procesindustrie, en dan vooral in de chemie, is de sterke afhankelijkheid van fossiele grondstoffen. Dit speelt onder meer in de drie chemieclusters in Zuid van nationaal belang: de Kanaalzone Gent-Terneuzen en industriecluster Vlissingen, de Haven van Moerdijk, en Chemelot in Zuid-Limburg. De omliggende regio's zijn economisch sterk afhankelijk van deze clusters, en er zijn grote investeringen in innovatie, infrastructuur en arbeidsmarkt nodig voor de overgang naar een koolstofarme en circulaire economie. Ook in andere sectoren kunnen milieuvraagstukken een bedreiging vormen voor de regionale economie en de welvaart in brede zin. Denk aan de landbouw, waar de actuele stikstofdiscussie, maar ook verdroging, verzilting en verschraling van bodemkwaliteit de behoefte aan duurzame oplossingen illustreren.

Tot slot vormen de maatschappelijke en economische effecten van de coronacrisis, die mondiaal maar zeker ook in Zuid-Nederland sterk gevoeld worden, een actuele bedreiging. Naast de negatieve economische effecten op korte termijn kan de crisis ook het regionale innovatiesysteem bedreigen, bv. wanneer de investeringskracht en -bereidheid van bedrijven voor innovatie geraakt worden.

II. Tekortkomingen van de markt en investeringsbehoeften – toegespitst op de 5 maatschappelijke transities – en aanvulling op andere vormen van steun

II.I. Tekortkomingen van de markt en investeringsbehoeften

Op basis van de RIS3 en de stakeholderconsultatie zijn meerdere investeringsbehoeften geïdentificeerd; dit EFRO-programma speelt hierop in:

- **Technologische, financiële en juridische risico's bij demonstratie en opschaling van innovaties:** sommige innovaties werken goed op de schaal van een (living) lab of testomgeving, maar moeten op een grotere schaal en in de operationele omgeving gedemonstreerd worden om (technologische) risico's weg te nemen. Deze laatste stappen in de innovatieketen tot aan marktintroductie (indicatief: Technological Readiness Level of TRL 6-9) zijn vaak tijdrovend, prijzig en de risico's zijn groot in verhouding tot de schaal van mkb'ers. En hoewel de beschikbaarheid van risicokapitaal in Zuid is verbeterd, kan het toch lastig zijn om kapitaal te vergaren, zeker in een periode van economische onzekerheden. Dit kan worden ondervangen door het stimuleren van samenwerking tussen mkb onderling en met kennisinstellingen, gedeelde demonstratiefaciliteiten, en subsidiëring van de laatste TRL's en daarmee verkorting van de productontwikkelingsfase. Uit onderzoek van SIRA (2016) blijkt verder dat wet- en regelgeving (certificering, mededinging, vergunningen) innovaties vaak belemmeren. Dit EFRO-programma richt zich niet op aanpassing van wet- en regelgeving, maar door demonstratie en opschaling kunnen dergelijke barrières wel worden geïdentificeerd en kan naar oplossingen worden gezocht.
- **Gebrek aan maatschappelijk draagvlak en bekendheid:** veel oplossingen binnen de transities vergen een hoge mate van participatie van en acceptatie onder gebruikers (consumenten, burgers, bedrijven). Door het demonstreren van innovaties in hun omgeving, vormen van niet-technologische innovatie (bv. nieuwe vormen van governance, of samenwerkingen met design) en het sluiten van nieuwe, brede coalities kan aan draagvlak worden gebouwd.

II.II. Vijf maatschappelijke transities centraal

Innovatie met maatschappelijke én economische impact; dat is wat het EFRO-programma beoogt. Daarbij speelt het programma in op tekortkomingen van de markt en investeringsbehoeften binnen vijf maatschappelijke transities. Doel is om bij te dragen aan oplossingen voor de opgaven binnen de transities en aan het verzilveren van (inter)nationale marktkansen. Dit vergt kennis én breed draagvlak. De transities op een rij:

> **Energietransitie:** Nederland heeft een Klimaatwet vastgesteld (inzet: 49% CO₂-reductie in 2030 t.o.v. 1990 en 95% in 2050) en maatregelen uitgewerkt in het Klimaatakkoord, in het verlengde van het Parijsakkoord, de Green Deal en de Sustainable Development Goals (SDG 7, zie sdgs.un.org). Daarnaast stelt Nederland iedere vijf jaar een Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan (INEK) op, dat uit de Europese Verordening inzake de Governance van de Energie-Unie volgt. Het INEK zet in op vijf dimensies, waarvan dit OP met name op de dimensies decarbonisatie, energie-efficiëntie en onderzoek, innovatie en concurrentievermogen een bijdrage zal leveren. Specifieke opgave voor Zuid-Nederland is dat hier drie nationale chemieclusters liggen. Tegelijkertijd heeft Zuid specifieke innovatiekansen. Denk aan de aanwezige buizeninfrastructuur tussen de chemieclusters, de aanwezigheid van zee- en oppervlaktewater voor getijden-, wind en zonne-energieopwekking en energieopslag, innovatieve projecten met groene waterstof/elektrolyse, en kennis op het gebied van sleuteltechnologieën als fotonica.

> **Grondstoffentransitie:** De beperkte beschikbaarheid van grondstoffen vraagt om een transitie naar een circulaire economie en efficiënt materiaalgebruik. Het Rijk heeft het Grondstoffenakkoord, programma Nederland Circulair 2050 en de KIA Circulaire Economie opgesteld met als doel om in 2050 verregaand circulair te zijn. Deze inzet sluit aan op SDG 12 en het EU Circular Economy Action Plan. Reductie van afval- en reststromen gaat vaak gepaard met 'biobased' waardeketens, waarbij fossiele grondstoffen worden vervangen door biogebaseerde. Voor Zuid liggen er specifiek opgaven in de maakindustrie, de grote chemieclusters en de Agrifood. Tegelijkertijd liggen er ook kansen; zo heeft het landsdeel een sterke positie op het snijvlak van materialentechnologie en Agrifood. Ook in de transitie naar een smart industry is het potentieel van Zuid groot. Daarnaast spelen initiatieven op het gebied van circulair design en bouw.

> **Klimaattransitie:** Het Rijk speelt met de Nationale Adaptatie Strategie (NAS) en het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie in op de gevolgen van klimaatverandering, in lijn met SDG 13. Specifiek in Zuid bevat de klimaattransitie belangrijke opgaven wat betreft waterveiligheid (hoogwaterbescherming) en water- en bodemkwaliteit (verzilting, verarming van landbouwgrond, erosie). Op het vlak van klimaatadaptatie kan Zuid-Nederland het verschil maken dankzij haar sterke positie op het gebied van digitale technologieën zoals meet- en regeltechniek en sensortechnologieën. Deze dragen bij aan slim beheer van water- en bodemkwaliteit, watertekort, wateroverlast, hittestress en meer. De Noordzeekust en de Zeeuwse wateren kennen een lange traditie van innovatief waterbeheer vanuit de noodzaak van kustbescherming; verdere klimaatadaptatieve innovaties kunnen hier worden gedemonstreerd.

> **Landbouw- en voedingstransitie:** Het belang van duurzame, voedzame en gezonde voedselproductie in balans met de omgeving is groot. In de KIA Landbouw, Water, Voedsel zijn kringlooplandbouw, klimaatneutrale landbouw en voedselproductie en gewaardeerd, gezond en veilig voedsel als missies genoemd. Zuid-Nederland kan als grote landbouwexporteur mondiaal voor doorbraken zorgen. De kracht van het landsdeel zit daarbij in de voorname positie als productiegebied en als exporteur, de grote verwerkings- en distributieketens, en het netwerk van technologische kennis én 'boerenverstand'. Voorbeelden van kansrijke innovaties zijn de ontwikkeling van niet-dierlijke eiwitten, het sluiten van voedselketens, innovatieve plantenteelt op water/aquacultuur en precisielandbouw.

> **Gezondheidstransitie:** Eén van de 17 SDG's is een gezond en gelukkig leven. De KIA Gezondheid en Zorg stelt als doel dat Nederlanders in 2040 minstens vijf jaar langer gezond leven en dat de gezondheidsverschillen tussen groepen mensen afnemen. De transitie naar efficiënte en gepersonaliseerde zorg - met aandacht voor preventie - is prangend in Zuid door de toenemende vergrijzing en het tekort aan arbeid, zeker in de rurale regio's. Innovatiekansen in de (preventieve) gezondheidszorg en life sciences zijn er in Zuid-Nederland op het gebied van E-health, 'evidence-based sensing', vitaliteit en opsporing van ziekten via nanotech- en fotonicatoepassingen. Daarbij heeft Zuid een flink trackrecord in projecten die zich richten op de bredere sociale context, het vergroten van participatie en het betrekken van mkb, zorgorganisaties en verzekeraars. De uitdaging hierbij is om vormen van formele en informele zorgsystemen goed aan elkaar te koppelen.

Dwarsdoorsnijdend thema's bij innovatiebevordering

- Water is een thema dat door alle transities heen loopt, met vraagstukken als het zoetwatertekort in de landbouw, waterveiligheid, (koel)water als grondstof/hulpstof voor industrie, verdroging, verzilting in de kustgebieden, mogelijkheden voor duurzame energie, en kansen voor gewasteelt op water. Binnen Zuid-Nederland zijn krachtige partijen en samenwerkingsverbanden te vinden die tot innovatie kunnen komen op dit vlak.
- Digitalisering kan als dwarsdoorsnijdende ontwikkeling binnen alle transities voor doorbraken zorgen, door technologische toepassingen en andere vormen van samenwerken en organiseren mogelijk te maken.
- Creatief design en de creatieve industrie kan als 'enabler' voor innovatie fungeren, door kennis, kunde en mensen bijeen te brengen. Ook kan innovatief design maatschappelijk bewustzijn en draagvlak voor innovaties creëren.
- Skillsontwikkeling: Voor elke transitie is het essentieel dat de beroepsbevolking beschikt over de juiste kennis en – vooral – vaardigheden. Investeren in skillsontwikkeling over de hele lijn (van MBO tot WO) en voor alle generaties is noodzakelijk.

II.III. Aanvulling op andere vormen van steun: complementariteit en synergie met ander EU-, Rijks-, regionaal beleid

Het EFRO-programma sluit, met de inzet op innovatie binnen vijf transities, aan op de belangrijkste Europese beleidsdoelen voor de komende decennia. De energie-, klimaat- en grondstoffentransitie zijn alle onderdeel van de overgang naar een groen Europa, die in de Green Deal centraal staat. Ook ligt het EFRO-programma in lijn met het missiegedreven innovatiebeleid op Rijksniveau (zie ook de Kennis- en Innovatieagenda's (KIA's) en de groeibrief¹ van het kabinet). Het EFRO-programma kan hier op regionale schaal en passend bij de specifieke kansen van Zuid-Nederland mede invulling aan geven. Bovendien draagt het EFRO-programma bij aan het Klimaatakkoord, door innovaties te ondersteunen die bijdragen aan CO₂-reductie. Het programma sluit tot slot ook aan op provinciaal en regionaal economisch beleid voor structuurversterking en innovatie. Zowel in Limburg als Noord-Brabant zijn er fondsen voor de energietransitie, met risicokapitaal voor opschaling van innovatie. Ook staat innovatiebevordering in elk van de provincies hoog op de agenda, en wordt dit steeds vaker gekoppeld aan maatschappelijke doelen.

Eigen positie EFRO-programma t.o.v. andere fondsen en kansen voor synergie

Het EFRO-programma neemt een eigen positie in ten opzichte van andere Europese en nationale programma's. Die positie bestaat uit de combinatie van de volgende kenmerken:

- Het fonds is volledig **geënt op de kracht van Zuid-Nederland**, dat regionale economische impact en versterking van het regionale innovatie-ecosysteem beoogt. Veel andere fondsen kennen een bredere geografische scope (bv. de Interreg-fondsen) of beslaan zelfs heel Europa of Nederland. Binnen Zuid-Nederland werken de provincies op economisch vlak wel samen, maar is er geen ander innovatiefonds of –beleid op Zuid-Nederlandse schaal.
- **Innovatiebevordering gericht op economische én maatschappelijke impact** binnen 5 transities. Veel fondsen hebben één specifieke thematische focus (denk aan LIFE+ voor milieu en klimaat, Digital Europe voor digitalisering, of Connecting Europe Facility voor infrastructuur/verbindingen) en zijn niet direct op economische impact gericht.
- **mkb als belangrijkste doelgroep, én kansen voor het maatschappelijk middenveld**. Voor veel programma's is het mkb ook de belangrijkste doelgroep (bv. de MIT-regeling), maar voor het maatschappelijk middenveld (NGO's, burgercoöperatieven, stichtingen, (zorg)instellingen, etc.) zijn er vaak minder opties, terwijl deze groep voor het vergroten van maatschappelijk draagvlak wel van belang is.
- **Ruimte voor complexe partnerschappen** met mkb'ers en kennisinstellingen (zie ook paragraaf V).
- **TRL en positie in de innovatieketen**: het EFRO-programma zet indicatief in op projecten van TRL 6 t/m 9, en zit daarmee in de innovatieketen ná onderzoeks- en innovatiemiddelen als Horizon Europe, de landelijke NWO-subsidies en op MIT-haikbaarheid (TRL 3-4) en (deels) MIT-

¹ 'Kamerbrief over groeistrategie voor Nederland op de lange termijn', 13 december 2019

samenwerking (TRL4-7 à 8) sregeling (die gemiddeld gezien lagere TRL's bestrijken), maar vóór fondsen voor verdere opschaling zoals InvestEU, CEF2 (digitale infrastructuur). Deze positie is overigens niet uniek voor het EFRO-programma; ook bijvoorbeeld Interreg en LIFE richten zich indicatief op deze TRL's.

Zuid-Nederland streeft naar maximale synergie tussen het EFRO en de andere Europese en nationale fondsen, en werkt hier ook samen met de andere drie landsdelen en het Rijk aan. Het gaat dan om:

- Inhoudelijke synergie tussen de Nederlandse EFRO-fondsen (bv. door gezamenlijk optrekken in de programmering, uniforme werkwijze voor wat betreft beoordeling en werkwijze), kennisuitwisseling, communicatie, etc.
- Synergie met ander innovatiebeleid op regionaal, landelijk en EU-niveau (o.a. door afstemming met het Rijk over de uitvoering van de KIA's-KIC's, de MIT, andere EZK-instrumenten, en door regionale afstemming met c.q. aansluiting op provinciaal en lokaal innovatie- en klimaatbeleid).
- Ook op Europees niveau is in de voorbereiding van het programma de samenwerking, synergie en complementariteit gezocht met relevante fondsen en programma's zoals ESF+, JTF en Interreg, en deze afstemming blijft ook bij de uitvoering van het EFRO-programma ontstaan.

III. Uitdagingen die zijn vastgesteld in relevante landspecifieke aanbevelingen en andere relevante aanbevelingen van de Unie aan de lidstaat;

De Europese Raad heeft in de landspecifieke aanbevelingen van 2019 (COM(2019) 519) geconstateerd dat de O&O-investeringsintensiteit achterblijft bij het nationale streefcijfer van 2,5% en bij het niveau van de koplopers. De groei van de Nederlandse productiviteit is sterk afhankelijk van innovatie. De Raad adviseert om investeringsgerelateerd economisch beleid te focussen op onderzoek en ontwikkeling, met name in de particuliere sector, op hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en strategieën ter vermindering van broeikasgasemissies, en op het aanpakken van knelpunten in het vervoer. Mede daarom heeft in het EFRO-kader beleidsdoelstelling 1 ('een slimmer Europa') voor Nederland prioriteit.²

In de voorlopige landenspecifieke aanbevelingen van 2020 (voorlopig; COM(2020) 519) benadrukt de Europese Raad het belang om publieke investeringsprojecten te vervroegen en private investeringen aan te moedigen om economisch herstel te bevorderen. Hierbij ligt de focus op de groene en digitale transitie, ingebed in het missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid.

Als bijlage bij het Country Report (landverslag) uit 2019 (bijlage D) heeft de EC een aantal investeringsbehoeftes geformuleerd. Het gaat om:

- versterken van investeringen in het ontwikkelen van nieuwe processen, producten en diensten;
- ontwikkelen en gebruiken van het innovatie-ecosysteem en het stimuleren van marktgerichte samenwerking tussen het bedrijfsleven en onderzoekscentra om mkb meer te laten investeren in onderzoek en innovatie;
- stimuleren van interregionale samenwerking in nieuwe waardeketens, ook met andere lidstaten;
- ondersteunen van de uitbouw van campussen en living labs, met deelname van het mkb;
- aanpakken van de uitdagingen op het gebied van vaardigheden voor slimme specialisatie en het innovatievermogen van het mkb, die op geïntegreerde wijze samenhangen met de voornoemde investeringsbehoeftes.

Het EFRO-programma 2021-2027 geeft binnen de Zuid-Nederlandse context invulling aan de aanbevelingen van de Raad en de genoemde investeringsbehoeftes uit het landverslag.

² Overigens is de aanbeveling van de EC voor inzet op BD1 ('slimmer') vastgesteld voordat de Europese Green Deal tot stand is gekomen. In het licht van de Green Deal zijn de ambities vanuit de EC aangescherpt op het punt van energie en klimaat, en vormt voor Zuid-Nederland mede aanleiding om ook op BD2 ('Een groener Europa') in te zetten.

IV. Uitdagingen op het vlak van administratieve vereenvoudiging en capaciteit en bestuur

Zuid-Nederland beschikt over een sterke cultuur en infrastructuur van samenwerken en samen innoveren, met een volwaardige innovatie-infrastructuur (zie ook paragraaf I.I). Op het vlak van governance kent Zuid-Nederland dus een solide basis. De uitdaging zit erin om – ook in de uitvoering van het EFRO programma – signalen en behoeften vanuit de markt en doelgroepen op te blijven halen. In de RIS3 van Zuid-Nederland is hiertoe een continue dialoog met regionale stakeholders voorzien en monitoring van de maatschappelijke impact (zie ook H.6).

Een verdere uitdaging is om de administratieve lasten te verminderen, om zo het mkb nog beter bedienen. Zo stelt de evaluatie “Kennisontwikkeling en Innovatie” (RUG, 2018) controle op basis van wederzijds vertrouwen voor, zonder de ‘scherpste kantjes van het controlesysteem’. Uit de evaluatie van de prioriteit Koolstofarme Economie binnen het OPZuid 2014-2020 bleek dat zware administratieve lasten in sommige gevallen ontmoedigend hebben gewerkt. Zuid zet hier op meerdere manieren op in, o.a. door aansluiting op de landelijke afspraken over vereenvoudiging van de eenheidskosten (zie H. 8) en middels communicatie (H.7).

V. Lessen uit ervaringen uit het verleden

Uit verschillende EFRO-evaluaties en de entrepreneurial discovery komt een aantal lessen naar voren uit eerdere programmaperiodes, die we benutten bij het vormgeven van het EFRO-programma 2021-2027:

- **EFRO-ondersteunde innovaties hebben impact:** Uit de tussentijdse evaluatie Kennisontwikkeling en Innovatie (RUG, 2018) van de Nederlandse EFRO-programma's 2014-2020 blijkt dat innovaties daadwerkelijk impact hebben volgens de beoogde interventielogica's.
- **EFRO onderscheidt zich dankzij ondersteuning van complexe partnerschappen.** Ook blijkt hieruit dat het programma zich onderscheidt van nationale innovatiemiddelen (o.a. uit de EZK/RVO box) door het ondersteunen van complexe partnerschappen of 'Kennis en Innovatie Consortia'. Dit zijn projecten waarin mkb'ers en kennisinstellingen samen tot innovatie komen..
- **Deskundigencommissies werken goed:** uit diezelfde evaluatie is gebleken dat het gebruik van een deskundigencommissie als poortwachter voor de selectie van kwalitatief hoogstaande projecten belangrijk is. Hoofdstuk 6 'Partnerschap' gaat nader in op de inzet van een deskundigencommissie in de programmaperiode 2021-2027.
- **Steun aan mkb is effectief.** Uit de (pan-Europese) EFRO-evaluatie van de EC van de programmaperiode 2014-2020 blijkt dat de steun aan het mkb het grootste potentiële effect kan hebben, terwijl financiële steun aan grote ondernemingen en investeringen in luchthavens weinig effect heeft. Tijdens het OP Zuid 2014-2020 werd in het gros van ondersteunde projecten (90%) mkb bedrijven bereikt.
- **Minder administratieve lasten, mkb-gerichte communicatie:** zie paragraaf IV en H.7.
- **Behoeft aan meer provinciale cofinanciering en afstemming met andere fondsen.** Ook bleek dat een beperkte of niet eenduidige cofinanciering bij provincies en 'concurrentie' van andere financieringsinstrumenten de prioriteit Koolstofarme Economie van het OP Zuid 2014-2020 minder aantrekkelijk heeft gemaakt. Inzet voor het EFRO-programma 2021-2027 is een optimale aansluiting op en complementariteit met overige financieringsinstrumenten op EU-, Rijks- en regioniveau.
- **Gerichte thematische calls werken goed.** In het OP EFRO 2014-2020 heeft Zuid geëxperimenteerd met specifieke thematische calls om bepaalde interventies gericht in te zetten. Het resultaat is positief; de goedgekeurde projecten zijn specifiek gericht op de geselecteerde uitdagingen.

VI. Conclusie EFRO Zuid-Nederland: inzet op 'slimmer' én 'groener'

Zuid-Nederland zet met het EFRO-programma in op **slimme en groene innovaties ten faveure van de vijf maatschappelijke transities** (energie, grondstoffen, klimaat, landbouw en voeding, gezondheid). De urgentie om binnen deze transities stappen te zetten is groot en Zuid-Nederland beschikt over de juiste kennis en kunde om de grote (inter)nationale marktkansen binnen deze transities te verzilveren.

Met het EFRO-programma gaan we daarbij op zoek naar projecten die **maatschappelijke impact** hebben, door een aantoonbaar bijdrage aan de demonstratie, vermarkting en opschaling van innovatieve oplossingen binnen één of meerdere transities. Daarbij is het doel niet om de transities als zodanig te financieren, maar gaan we gericht op zoek naar projecten met een krachtige doel-middel-relatie en met uitzicht op schaalbaarheid naar (inter)nationaal niveau. Ook **economische impact en ecosysteemontwikkeling** is van belang. We zoeken innovaties die ontwikkeld en opgeschaald worden door spelers in Zuid-Nederland, vanuit de specifieke kracht van het landsdeel, en die bijdragen aan versterking van de (inter)nationale concurrentie- en exportpositie van de regio. Innovatieve oplossingen kunnen daarbij zowel **technologisch als niet-technologisch** van aard zijn. Daarbij geldt het **mkb als voornaamste doelgroep**, en dan niet alleen de gevestigde orde, maar juist ook op innovatieve nieuwkomers (start-ups en scale-ups).

In het EFRO-programma geeft Zuid-Nederland deze inzet vorm via de beleidsdoelstelling (BD) 1 ('Een slimmer Europa') en BD 2 ('Een groener Europa'). Daarbinnen kiest Zuid-Nederland voor de volgende specifieke doelstellingen (SD's):

- **BD1 (Slimmer), SDi: 'het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën'.**
- **BD2 (Groener), SDii: 'Het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen'**
- **BD2 (Groener), SDiii 'ontwikkelen van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau'.**

Tabel 1

Beleidsdoelstelling	Specifieke doelstelling	Motivering (samenvatting)
01 - Een slimmer Europa door de bevordering van een innovatieve en slimme economische transformatie	i) het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën;	1592 incl. spaties/ 2000 tekens In het EFRO-programma zetten we binnen beleidsdoelstelling 1 in op specifieke doelstelling (SD) i, vanuit de constatering dat er nog winst te behalen is in de valorisatie van kennis en innovaties door het mkb. Dit stelt het landsdeel in staat om in te spelen op de investeringsbehoeften van het mkb om kansrijke innovaties binnen de vijf transities en daarmee impact te creëren op de vijf maatschappelijke transities. We volgen hiermee de aanbeveling van de Europese Raad van 2019 om het "investeringsgerelateerde economisch beleid te focussen op onderzoek en ontwikkeling, met name in de particuliere sector, op hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en strategieën ter vermindering van broeikasgasemissies (...)". Ook geven we hiermee aanvulling aan de genoemde investeringsbehoeften voor de Nederlandse EFRO-programma's uit het landverslag 2019, bijlage D (zie paragraaf III).

		<p>Bovendien is de specifieke doelstelling in lijn met de Zuid-Nederlandse innovatiestrategie zoals in de RIS3 2021-2027 uiteen gezet. Zuid-Nederland kan, door deze keuze haar kracht op het gebied van kennis, innovatie en samenwerking optimaal benutten. De regio beschikt immers over een sterke technologische kennisbasis en partijen in Zuid hebben een sterke kennispositie op sleuteltechnologieën als Digitale technologieën, Fotonica, Geavanceerde materialen, Life Science & biotech, Chemische technologie en Nanotech. Dankzij de sterke cultuur en infrastructuur van samen werken en innoveren is Zuid-Nederland in staat om deze kennisbasis te verzilveren en te vertalen naar economische én maatschappelijke impact.</p>
--	--	---

<p>02 - Een groener, koolstofarm Europa door de bevordering van een schone en eerlijke energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, aanpassing aan de klimaatverandering, risicopreventie en risicobeheer</p>	<p>ii) het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen;</p>	<p>1909 incl. spaties/ 2000 tekens</p> <p>Het EFRO-programma zet binnen beleidsdoelstelling 2 in op specifieke doelstelling (SD) ii (het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen), via projecten die innovatieve oplossingen op het gebied van duurzame energieopwekking in hun reële omgeving demonstreren en de laatste stappen richting marktintroductie zetten.</p> <p>Een belangrijk argument voor deze keuze is de urgentie voor Nederland om stappen te zetten om de nationale klimaatdoelstellingen van 2030 en 2050 te behalen, in lijn met het Klimaatakkoord en het INEK. Ook in Europees verband heeft de energietransitie – met de Green Deal – in de komende programmaperiode volop de aandacht. Met de keuze voor BD2, SDii sluit Zuid-Nederland aan op nationaal en Europees beleid.</p> <p>Daarbij beschikt de regio Zuid-Nederland over specifieke krachten en bewezen ervaring op het gebied van technologieën om duurzame energie te produceren (o.a. waterstofelektrolyse, zon en wind en geothermie). Daarnaast bestaan er kansen in Zuid-Nederland om binnen brede coalities (mkb incl. start/-scale-ups, burgercoöperaties, milieuorganisaties) in te zetten op het in praktijk brengen van innovatieve oplossingen voor duurzame energieopwekking. Binnen de gekozen specifieke doelstelling kan Zuid-Nederland deze kansen verzilveren.</p> <p>Tegelijkertijd kent Zuid-Nederland specifieke uitdagingen binnen de energietransitie die de inzet op de gekozen SD rechtvaardigen. Zo is de Zuid-Nederlandse procesindustrie en de chemie nog sterk afhankelijk van fossiele bronnen. Ook vormt de maatschappelijke acceptatie van hernieuwbare energiebronnen – óók in Zuid-Nederland - een belangrijke uitdaging in de energietransitie. Het is daarom zeer relevant om sneller ‘meters te maken’ op de energietransitie in Zuid-Nederland en innovatieve oplossingen binnen de energietransitie in praktijk te</p>
--	--	--

		demonstreren en op te schalen, in samenwerking met het maatschappelijk middenveld en lokale partijen.
02	iii) het ontwikkelen van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau;	<p>1595 incl. spaties/ 2000 tekens</p> <p>Om de opgave van de energietransitie te realiseren is, naast duurzame energieopwekking, ook een betrouwbaar en veilig energiesysteem van belang. Hierbij zijn investeringen in innovatieve conversie- en opslagtechnieken, in digitalisering en in organisatorische innovaties essentieel. Zonder een passende infrastructuur van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau kan de energietransitie niet slagen. De uitdaging voor Zuid-Nederland is daarbij om bestaande en nieuwe energiesystemen op lokale, regionale en (inter)nationale schaal nog beter te combineren en brede coalities beter met elkaar in contact te brengen en samenwerking te stimuleren. Binnen de gekozen SD kunnen partijen in Zuid-Nederland innovatieve oplossingen voor deze uitdagingen in praktijk demonstreren en opschalen.</p> <p>Zuid-Nederland heeft bovendien de nodige deskundigheid op het gebied van conversie en opslag van energie. Zo biedt de sterke positie van Zuid-Nederland op het gebied van batterijtechnologie kansen, en heeft de regio een sterke positie op het gebied van intelligente meet- en regelsystemen (sensortechnologieën, artificial intelligence, smart grids, etc.) en digitale monitoring en aansturing van het energiesysteem. Dit is essentieel voor een betrouwbaar en veilig energiesysteem. Daarbij heeft de regio het vermogen om draagvlak voor duurzame energie te vergroten en vraag en aanbod van energie lokaal op elkaar aan te laten sluiten. De regionale infrastructuur (pijpleidingen, chemieclusters) in Zuid bieden bovendien kansen. Binnen de gekozen SD kan Zuid-Nederland deze kansen verzilveren.</p>

2. Prioriteiten, uitgezonderd technische bijstand

Tabel 1 T: Programmastructuur* - nog in te vullen

ID	Titel [300]	TA	Grondslag voor berekening	Fonds	Categorie ondersteunde regio	Gerelateerde specifieke doelstelling
1	Bevorderen van innovatie met maatschappelijke en economische impact in Zuid-Nederland, dankzij het doorontwikkelen, demonstreren en vermarkten van kansrijke technologische én niet-technologische innovaties en versterking van het Zuid-Nederlandse innovatie-ecosysteem.	Ja	TSK (totale subsidiabele kosten)	EFRO	Meer ontwikkeld	SD 1.i
2	Bevorderen van de demonstratie, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen die de energietransitie bevorderen, in samenwerking met het mkb en maatschappelijke middenveld in Zuid-Nederland.	Ja	TSK	EFRO	Meer ontwikkeld	SD 2.ii
2	Bevorderen van de demonstratie, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen die de energietransitie bevorderen, in samenwerking met het mkb en maatschappelijke middenveld in Zuid-Nederland.	Ja	TSK	EFRO	Meer ontwikkeld	SD 2.iii

2.1 Titel van de prioriteit

Bevorderen van innovatie met maatschappelijke en economische impact in Zuid-Nederland, dankzij het doorontwikkelen, demonstreren en vermarkten van kansrijke technologische én niet-technologische innovaties en versterking van het Zuid-Nederlandse innovatie-ecosysteem.

2.1.1. Specifieke doelstelling (werkgelegenheid en groei)

1. i) het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën;

2.1.1.1 Steunverlening van de fondsen

7704 incl. spaties/ 8000 tekens

Inleiding

Doel van deze prioriteit is om innovatie in Zuid-Nederland te bevorderen, het innovatiesysteem verder te versterken en de benutting van dat innovatiesysteem te vergroten. Het gaat daarbij – als vermeld - om innovatie die is gericht op één of meerdere van de vijf transities, zoals beschreven in hoofdstuk 1 (paragraaf II.II). We streven daarbij naar innovatie die leidt tot economische versterking én maatschappelijke impact, waarbij het innovatiebegrip breed wordt geïnterpreteerd. Beide aspecten worden vooraf getoetst en tijdens en na projecten gemonitord.

De belangrijkste opgaven en innovatiekansen binnen elke transitie zijn kort uiteengezet in hoofdstuk 1. Ook innovatieprojecten binnen dwarsdoorsnijdende thema's voor innovatie kunnen – daar waar deze bijdragen aan de transities – binnen deze prioriteit worden ondersteund. Denk aan projecten gericht op duurzaam waterbeheer (met raakvlakken met de klimaat-, grondstoffen- en landbouwtransitie), projecten op het vlak van slimme mobiliteit (met raakvlakken met de energie- en grondstoffentransitie), projecten ter bevordering van energie- en grondstoffenefficiëntie in de industrie en projecten op het raakvlak van gezondheid en voeding of gezondheid en klimaatadaptatie.

De belangrijkste soorten acties, hoofddoelgroepen, toepassingsgebieden en financieringsinstrumenten op een rij:

Soorten acties

Binnen deze SD komen de volgende soorten acties in aanmerking:

- I. **marktgerichte samenwerking tussen mkb'er(s) en kennisinstellingen** (en eventueel grote bedrijven) aan oplossingen binnen de maatschappelijke transities, waarin publieke en private R&D-capaciteit met elkaar wordt verbonden. Hieronder valt onder meer de gezamenlijke (door)ontwikkeling van living labs, van nieuwe (gedeelde) voorzieningen en instrumenten voor innovatietrajecten, en skillsontwikkeling waar dit benodigd is om innovaties te vermarkten;
- II. **ondersteuning voor living labs en demonstraties in de reële omgeving, waarin bedrijven, kennisinstellingen en het maatschappelijk middenveld, incl. eindgebruikers, samenwerken** aan innovaties die bijdragen aan de maatschappelijke uitdagingen. Hierbij hebben we ook oog voor andere vormen van samenwerkingen en consortia in breder verband dan de klassieke triple helix, bijvoorbeeld door het betrekken van maatschappelijke instellingen en het stimuleren van burgerparticipatie.
- III. **(door)ontwikkeling van innovaties** die oplossingen bieden voor uitdagingen binnen één of meer maatschappelijke transities. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen:
 - ondersteuning van innovatieprojecten **binnen individuele mkb-bedrijven**;
 - ondersteuning van innovatieprojecten **tussen samenwerkende bedrijven** (cluster- c.q. ecosysteemprojecten);

IV. (door)ontwikkeling van vernieuwende interregionale en internationale waardeketens van bedrijven om tot de vermarkting van innovaties binnen de transitie te komen;

Deze specifieke doelstelling richt zich specifiek op innovaties die impact genereren op één of meerdere transitie. De projecten dienen deze impact aannemelijk te maken binnen het projectplan. De acties zijn gericht op het marktrijp maken van innovaties; hierbij denken we aan de fase van experimentele ontwikkeling tot marktintroductie.

Acties gelijkheid, inclusie, discriminatie.

Bij de uitvoering van dit Operationeel Programma Zuid 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU worden nageleefd bij de uitvoering. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

De belangrijkste doelgroepen

Het regionale mkb – inclusief innovatieve start- en scale-ups – is de belangrijkste doelgroep van deze SD. Het programma kent geen sectorale beperkingen, maar calls kunnen wel een nadere specificatie bevatten. De in de RIS als enablers aangeduide partijen – in digitale technologie, creatieve industrie en/of skillsontwikkeling – kunnen ook als deelnemer en eindbegunstigde optreden.

Kennis- en onderwijsinstellingen op WO-, HBO- en MBO-niveau zijn eveneens een belangrijke doelgroep. Het programma biedt nadrukkelijk ook ruimte voor samenwerkingsprojecten waarin mkb en kennis- en onderwijsinstellingen samen optrekken.

Ook partijen in het maatschappelijk middenveld (stichtingen, NGOs) in innovatieprojecten kunnen in consortia meedoen optreden.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

Het EFRO-programma ondersteunt innovaties binnen heel Zuid-Nederland en kent daarbinnen geen nadere afbakening of begrenzing in de vorm van specifieke territoria. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van territoriale c.q. gebiedsgerichte instrumenten. Wel is er in projecten ruimte om op lokale schaal en/of gebiedsgerichte wijze innovatie te bevorderen.

De interregionale en transnationale acties

Bij de uitvoering van projecten zijn er volop kansen voor samenwerking met partijen buiten Zuid-Nederland (interregionaal binnen Nederland, grensoverschrijdend met Duitsland en België en internationaal). Samenwerken en innoveren 'met een open blik' over grenzen heen is binnen dit EFRO-programma een belangrijke manier om innovaties tot stand te laten komen. Dit gaat twee kanten op: kennis en kunde van 'buiten Zuid' kan een waardevolle aanvulling zijn op de innovatieketen, en Zuid-Nederlandse innovaties kunnen elders worden toegepast en daar ook impact genereren.

Daarom is het binnen dit EFRO-programma mogelijk om in interregionaal en transnationaal verband samen te werken met partners van buiten Zuid-Nederland. Als voorwaarde geldt dat de maatschappelijke en economische impact van het project in Zuid-Nederland zelf evident is.

Concrete interregionale en transnationale acties die binnen het EFRO-programma ondersteund kunnen worden:

- (door)ontwikkeling van vernieuwende interregionale en/of internationale waardeketens in samenwerking met partijen van buiten Zuid-Nederland om tot de vermarkting van innovaties binnen de transitie te komen;

- marktgerichte interregionale en/of internationale samenwerking tussen mkb'er(s) en kennisinstellingen aan oplossingen binnen de maatschappelijke transitie (zoals onder 'soorten acties' beschreven).

Wanneer een project primair gericht is op het versterken van de grensoverschrijdende of internationale samenwerking, liggen de Interreg-programma's meer voor de hand dan het OP EFRO Zuid-Nederland.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten

De ondersteuning binnen deze specifieke doelstelling vindt hoofdzakelijk plaats door middel van subsidies. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om in de investeringsbehoeften (o.a. technologische, financiële en juridische risico's bij demonstratie en opschaling van innovatie) te voorzien en de genoemde acties te ondersteunen.

De mogelijkheid wordt opengelaten om - met name voor projecten die betrekking hebben op hogere TRL's - gebruik te maken van leningen. Het verstrekken van leningen en/of garanties is opportuun wanneer dit voorziet in een gat in het financieringsaanbod bij het op de markt brengen van innovaties. Per call kan de afweging worden gemaakt om leningen en garanties naast of in plaats van subsidies in te zetten.

Gebruik van indicatoren

De lijst met meest relevante output- en resultaatindicatoren voor de monitoring en rapportage binnen het EFRO-programma is uitgewerkt in tabel 2 en 3.

2.1.1.2 Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Doelstelling (2029)
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 01	Ondersteunende ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)*	Aantal ondernemingen	85	1.750
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 02	Ondernemingen ondersteund door subsidies	Aantal ondernemingen	15	300
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 04	Ondernemingen met niet-financiële steun	Aantal ondernemingen	70	1.450
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 10	Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksinstituten	Aantal ondernemingen	15	300

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio Categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meet eenheid	Uitgangswaarde of referentiewaarde	Referentie jaar	Doelstelling (2029)	Bron van gegevens [200]	Opmerkingen [200]
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan subsidies, financiële instrumenten) *	Aantal particuliere investeringen	0	2020	73.630.000	OP monitoring	
1	1.i	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR03	Kmo's die product- of procesinnovatie introduceren*	Aantal ondernemingen	0	2020	450	OP monitoring	

2.1.1.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per type steunverlening⁴

Tabel 4: Dimensie 1 – interventiegebied					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	008 Onderzoek en innovatie in kleine en middelgrote ondernemingen, waaronder netwerkactiviteiten	€ 30.520.000
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	019 Ondersteuning van innovatieclusters en bedrijvennetwerken die voornamelijk ten goede komen aan kmo's	€ 7.630.000
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	020 Innovatieprocessen in kmo's (innovatie op basis van processen, organisatie, marketing, co-creatie, gebruikers en vraag)	€ 22.890.000
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	021 Technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs	€ 15.260.000

Tabel 5 (financieringsvorm): voor alle specifieke doelstellingen 'subsidie'

Tabel 5: Dimensie 2 – financieringsvorm					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	01 Subsidie	€ 76.300.000

Tabel 6 (territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus): voor alle specifieke doelstellingen 'subsidie' en 'leningen/garantie'

Tabel 6: Dimensie 3 – territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
1	EFRO	Meer ontwikkeld	1.i	48 Geen territoriale toespitsing	€ 76.300.000

Tabel 7: N.v.t (ESF).

2.1 Titel van de prioriteit

Bevorderen van de demonstratie, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen die de energietransitie bevorderen, in samenwerking met het mkb en maatschappelijke middenveld in Zuid-Nederland.

2.1.1. Specifieke doelstelling (werkgelegenheid en groei)

2. ii) het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen;

2.1.1.1 Steunverlening van de fondsen

6219 incl. spaties/ 8000 tekens

Inleiding

Doel van deze prioriteit is om toepassing, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen binnen de energietransitie te bevorderen. Daarbij gaat het binnen specifieke doelstelling 2.ii gaan om innovatieve wijzen van hernieuwbare energieopwekking.

De belangrijkste acties, hoofddoelgroepen, toepassingsgebieden en financieringsinstrumenten op een rij:

Soorten acties

Voorbeelden van concrete acties die binnen het EFRO-programma kunnen worden ondersteund, zijn:

- I. **ondersteunen van het mkb bij de vermarkting van innovaties die kunnen bijdragen aan hernieuwbare energieproductie** in Zuid-Nederland en daarbuiten, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van business cases, demonstratie in de reële omgeving, proefproductie, en eerste uitrol c.q. initiële opschaling;
- II. **op lokale schaal in praktijk brengen en doorontwikkelen van innovatieve vormen van duurzame energieproductie**, in samenwerking met lokale stakeholders inclusief mkb, maatschappelijk middenveld en kennis- en onderwijsinstellingen. Dit kan bijvoorbeeld door demonstratie in de reële omgeving, het opzetten van innovatieve organisatiestructuren ten behoeve van het organiseren en financieren van particuliere investeringen in duurzame energieopwekking, en gebiedsgerichte pilots op het niveau van een wijk of van een bedrijventerrein.

Acties gelijkheid, inclusie, discriminatie.

Bij de uitvoering van dit Operationeel Programma Zuid 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU worden nageleefd bij de uitvoering. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

De belangrijkste doelgroepen

Net als in de eerste prioriteit binnen het EFRO-programma geldt ook hier dat het regionale mkb – inclusief innovatieve start- en scale-ups – als belangrijke doelgroep geldt. Het programma kent geen sectorale beperkingen, maar indicatief zijn bedrijven in de clusters HTSM (High Tech Systems and Materials), de chemie, het maintenancecluster (waar installatietechnieken en technieken als sensortechnologie en predictive maintenance kunnen worden ingezet voor de toepassing van groene energie), delen van de overige procesindustrie en in de energiesector kansrijk om tot

innovatie binnen de energietransitie te komen. Daarbij kunnen partijen gespecialiseerd in digitale technologieën, creatieve industrie en skillsontwikkeling als 'enabler' fungeren.

Kennis- en onderwijsinstellingen op WO, HBO en MBO niveau zijn eveneens een belangrijke doelgroep, waarbij de uitdaging zit in het toepassen van de kennis waar zij over beschikken.

Daarnaast geldt in het bijzonder binnen deze prioriteit dat de effecten van de energietransitie vaak lokaal land en zicht- en voelbaar zijn. Met het oog op maatschappelijk draagvlak gelden daarom ook lokale partijen in het maatschappelijk middenveld als doelgroep. Denk aan burgercoöperaties die gezamenlijk een energiecoöperatie of –gemeenschap uitvoeren en andere organisatievormen in het maatschappelijk middenveld (stichtingen, NGOs).

Er worden in calls nadere eisen geformuleerd aan de professionaliteit van alle partijen, zodat de kwaliteit van de uitvoering en de continuïteit na het project is verzekerd.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

Het EFRO-programma ondersteunt innovaties in de energietransitie binnen heel Zuid-Nederland, en kent daarbinnen geen nadere afbakening of begrenzing in de vorm van specifieke territoria. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van territoriale c.q. gebiedsgerichte instrumenten. Wel is er in projecten ruimte om op lokale schaal en/of gebiedsgerichte wijze innovaties in praktijk te brengen. Ook is er aandacht voor de regiospecifieke kansen en opgaven binnen de energietransitie in Zuid-Nederland.

De interregionale en transnationale acties

Ook binnen deze prioriteit zijn er volop kansen samenwerking met partijen buiten Zuid-Nederland. Daarom is het binnen dit EFRO-programma mogelijk om in interregionaal en transnationaal verband samen te werken met partners van buiten Zuid-Nederland. Als voorwaarde geldt dat de maatschappelijke en economische impact van het project in Zuid-Nederland zelf evident is.

Concrete interregionale en transnationale acties die binnen het EFRO-programma ondersteund kunnen worden:

- ondersteunen van interregionale of internationale partnerschappen bestaande uit mkb'ers bij de vermarktning van energie-innovaties in Zuid-Nederland en daarbuiten (zoals hierboven beschreven).
- op lokale schaal toepassen van innovatieve vormen van duurzame energiewinning, in samenwerking met lokale stakeholders én relevante stakeholders van buiten Zuid-Nederland (inclusief mkb, maatschappelijk middenveld en kennis- en onderwijsinstellingen; verder zoals hierboven beschreven).

Wanneer een project primair gericht is op het versterken van de grensoverschrijdende of internationale samenwerking, liggen de Interreg-programma's meer voor de hand dan het OP EFRO Zuid-Nederland.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten

De ondersteuning van innovaties die bijdragen aan duurzame energieopwekking vindt plaats door middel van subsidies. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om technologische, financiële en juridische risico's bij demonstraties en opschaling van innovatie te ondervangen en de genoemde acties te ondersteunen.

De mogelijkheid wordt opengelaten om - met name voor projecten die betrekking hebben op hogere TRL's - gebruik te maken van leningen/garanties. Daarmee wordt het gat in het financieringsaanbod gevuld bij het op de markt brengen van innovaties. Per call kan de afweging worden gemaakt om leningen en garanties naast of in plaats van subsidies in te zetten.

Gebruik van indicatoren en meten van maatschappelijke impact

De lijst met meest relevante output- en resultaatindicatoren voor de monitoring en rapportage binnen het EFRO-programma is uitgewerkt in tabel 2 en 3.

2.1.1.2 Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regiocategorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Doelstelling (2029)
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 97	Aantal ondersteunende energiegemeenschappen en hernieuwbare-energiegemeenschappen	Aantal energiegemeenschappen	1	20
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 01	Ondersteunende ondernemingen (waarvan: mirco-, klein, middelgroot, groot)	Aantal ondernemingen	19	385
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 02	Ondernemingen gesteund door subsidies	Aantal ondernemingen	3	70
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 04	Ondernemingen met niet-financiële steun	Aantal ondernemingen	16	315
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO 22	Bijkomende productiecapaciteit voor hernieuwbare energie (waarvan: elektriciteit, thermisch)	MW	0,75	15

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio Categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meet eenheid	Uitgangswaarde of referentiewaarde	Referentie jaar	Doelstelling (2029)	Bron van gegevens [200]	Opmerkingen [200]
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RC32	Hernieuwbare energie: met het netwerk verbonden capaciteit (operationeel)	MW	0	2020	15	OP monitoring'	
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RC03	Kmo's die product- of procesinnovatie introduceren*	Aantal ondernemingen	0	2020	100	OP monitoring'	
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RC02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financiële instrumenten)	Aantal investeringen	0	2020	€15.780.000	OP monitoring'	

2.1.1.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per type steunverlening⁴

Tabel 4 (interventiegebied)

Tabel 4: Dimensie 1 – interventiegebied						
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)	
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	022 Onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de koolstofarme economie, weerbaarheid tegen en aanpassing aan klimaatverandering	€ 16.350.000	

Tabel 5 (financieringsvorm)

Tabel 5: Dimensie 2 – financieringsvorm					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	01 Subsidie	€ 16.350.000

Tabel 6 (territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus)

Tabel 6: Dimensie 3 – territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.ii	48 Geen territoriale toespitsing	€ 16.350.000

Tabel 7: N.v.t (ESF).

2.1 Titel van de prioriteit

Bevorderen van de demonstratie, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen die de energietransitie bevorderen, in samenwerking met het mkb en maatschappelijke middenveld in Zuid-Nederland.

2.1.1. Specifieke doelstelling (werkgelegenheid en groei)

2. iii) het ontwikkelen van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau

2.1.1.1 Steunverlening van de fondsen

6626 incl. spaties/ 8000 tekens

Inleiding

Doel van deze prioriteit is om toepassing, vermarkting en opschaling van kansrijke innovatieve oplossingen binnen de energietransitie te bevorderen. Daarbij gaat het om innovatieve wijzen van slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau.

De belangrijkste acties, hoofddoelgroepen, toepassingsgebieden en financieringsinstrumenten op een rij:

Soorten acties

Voorbeelden van concrete acties die binnen het EFRO-programma kunnen worden ondersteund, zijn:

- I. **ondersteunen van het mkb bij de vermarkting van innovaties die tot slimmere, efficiëntere, duurzamere, stabielere of veiligere energiesystemen, energienetwerken en lokale energieopslag kunnen leiden** in Zuid-Nederland en daarbuiten. Dit kan bijvoorbeeld door het ontwikkelen van business cases, demonstratie in de reële omgeving, proefproductie, en eerste uitrol c.q. initiële opschaling;
- II. **op lokale schaal in praktijk brengen en doorontwikkelen van innovatieve vormen van slimme en duurzame energiesystemen, -netwerken en -opslag**, in samenwerking met lokale stakeholders (inclusief mkb, maatschappelijk middenveld en kennis- en onderwijsinstellingen). Dit kan bijvoorbeeld door demonstratie in de reële omgeving, het opzetten van innovatieve organisatiestructuren ten behoeve van het organiseren en financieren van particuliere investeringen in de opslag van duurzame energie, en gebiedsgerichte pilots op het niveau van een wijk of van een bedrijventerrein.

In de uitvoering van het EFRO-programma wordt de verbinding gezocht tussen SD 2.ii (hernieuwbare energieopwekking) en SD 2.iii (slimme energiesystemen, netwerken en opslag op lokaal niveau) en wordt er ruimte geboden aan projecten die acties binnen beide doelstellingen combineren.

Acties gelijkheid, inclusie, discriminatie.

Bij de uitvoering van dit Operationeel Programma Zuid 2021-2027 worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals bedoeld in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") en in artikel 10 VWEU, met inbegrip van de beginselen subsidiariteit en evenredigheid als bedoeld in artikel 5 van het VEU worden nageleefd bij de uitvoering. Hierbij wordt rekening gehouden met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Projecten moeten daarnaast voldoen aan de verplichtingen van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming met artikel 9 en met de wetgeving van de Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten.

De belangrijkste doelgroepen

Net als in de eerste prioriteit binnen het EFRO-programma geldt ook hier dat het regionale mkb – inclusief innovatieve start- en scale-ups – als belangrijke doelgroep geldt. Het programma kent geen sectorale beperkingen, maar indicatief zijn bedrijven in de clusters HTSM (High Tech Systems and Materials), de chemie, het maintenancecluster (waar installatietechnieken en technieken als sensortechnologie en predictive maintenance kunnen worden ingezet voor de toepassing van groene energie), delen van de overige procesindustrie en in de energiesector kansrijk om tot innovatie binnen de energietransitie te komen. Daarbij kunnen partijen gespecialiseerd in digitale technologieën, creatieve industrie en skillsontwikkeling als ‘enabler’ fungeren.

Kennis- en onderwijsinstellingen op WO, HBO en MBO niveau zijn eveneens een belangrijke doelgroep, waarbij de uitdaging zit in het toepassen van de kennis waar zij over beschikken.

Daarnaast geldt in het bijzonder binnen deze prioriteit dat de effecten van de energietransitie vaak lokaal land en zicht- en voelbaar zijn. Met het oog op maatschappelijk draagvlak gelden daarom ook lokale partijen in het maatschappelijk middenveld als doelgroep. Denk aan burgercoöperaties die gezamenlijk een energiecoöperatie of –gemeenschap uitvoeren en andere organisatievormen in het maatschappelijk middenveld (stichtingen, NGOs).

Er worden in calls nadere eisen geformuleerd aan de professionaliteit van alle partijen, zodat de kwaliteit van de uitvoering en de continuïteit na het project is verzekerd.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

Het EFRO-programma ondersteunt innovaties in de energietransitie binnen heel Zuid-Nederland, en kent daarbinnen geen nadere afbakening of begrenzing in de vorm van specifieke territoria. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van territoriale c.q. gebiedsgerichte instrumenten. Wel is er in projecten ruimte om op lokale schaal en/of gebiedsgerichte wijze innovaties in praktijk te brengen. Ook is er aandacht voor de regio-specifieke kansen en opgaven binnen de energietransitie in Zuid-Nederland.

De interregionale en transnationale acties

Ook binnen deze prioriteit zijn er volop kansen samenwerking met partijen buiten Zuid-Nederland. Daarom is het binnen dit EFRO programma mogelijk om in interregionaal en transnationaal verband samen te werken met partners van buiten Zuid-Nederland. Als voorwaarde geldt dat de maatschappelijke en economische impact van het project in Zuid-Nederland zelf evident is.

Concrete interregionale en transnationale acties die binnen het EFRO-programma ondersteund kunnen worden:

- ondersteunen van interregionale of internationale partnerschappen bestaande uit mkb'ers bij de vermarkting van energie-innovaties in Zuid-Nederland en daarbuiten (zoals hierboven beschreven).
- op lokale schaal toepassen van innovatieve vormen van duurzame energiesystemen en- opslag, in samenwerking met lokale stakeholders én relevante stakeholders van buiten Zuid-Nederland (inclusief mkb, maatschappelijk middenveld en kennis- en onderwijsinstellingen; verder zoals hierboven beschreven).

Wanneer een project primair gericht is op het versterken van de grensoverschrijdende of internationale samenwerking, liggen de Interreg-programma's meer voor de hand dan het OP EFRO Zuid-Nederland.

Het geplande gebruik van financieringsinstrumenten

De ondersteuning van innovaties die bijdragen aan duurzame energieopwekking en slimme energiesystemen en –opslag vindt plaats door middel van subsidies. Subsidies zijn bij uitstek het instrument om technologische, financiële en juridische risico's bij demonstraties en opschaling van innovatie te ondervangen en de genoemde acties te ondersteunen.

De mogelijkheid wordt opengelaten om - met name voor projecten die betrekking hebben op hogere TRL's - gebruik te maken van leningen/garanties. Daarmee wordt het gat in het financieringsaanbod gevuld bij het op de markt brengen van innovaties. Per call kan de afweging worden gemaakt om leningen en garanties naast of in plaats van subsidies in te zetten.

Gebruik van indicatoren en meten van maatschappelijke impact

De lijst met meest relevante output- en resultaatindicatoren voor de monitoring en rapportage binnen het EFRO-programma is uitgewerkt in tabel 2 en 3.

2.1.1.2 Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meeteenheid	Mijlpaal (2024)	Doelstelling (2029)
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO23	Digitale beheerssystemen voor slimme netwerken	Aantal beheerssystemen	1	20
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO01	Ondersteunende ondernemingen (waarvan: mirco-, klein, middelgroot, groot)	Aantal ondernemingen	19	385
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO02	Ondernemingen gesteund door subsidies	Aantal ondernemingen	3	70
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCO04	Ondernemingen met niet-financiële steun	Aantal ondernemingen	16	315

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Fonds	Regio Categorie	ID [5]	Indicator [255]	Meet eenheid	Uitgangswaarde of referentiewaarde	Referentie jaar	Doelstelling (2029)	Bron van gegevens [200]	Opmerkingen [200]
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR33	Verbruikers die zijn aangesloten op slimme netwerken	Aantal gebruikers	0	2020	400	OP monitoring	
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR34	Uitrol van projecten voor slimme netwerken	Aantal projecten	0	2020	20	OP monitoring	
2	2.iii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR02	Particuliere investeringen voor gelijke delen als	Aantal investeringen	0	2020	€15.780.000	OP monitoring	

					overheidssteun (waarvan: subsidies, financiële instrumenten)						
2	2.ii	EFRO	Meer ontwikkeld	RCR03	Kmo's die product- of procesinnovatie introduceren*	Aantal ondernemingen	0	2020	100	OP monitoring'	

2.1.1.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per type steunverlening⁴

Tabel 4 (interventiegebied)

Tabel 4: Dimensie 1 – interventiegebied					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	008 Onderzoek en innovatie in kleine en middelgrote ondernemingen, waaronder netwerkactiviteiten	€4.905.000
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	020 Innovatieprocessen in kmo's (innovatie op basis van processen, organisatie, marketing, co-creatie, gebruikers en vraag)	€ 3.270.000
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	033 Slimme energiedistributiesystemen op een laag en gemiddeld spaningsniveau (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	€ 8.175.000

Tabel 5 (financieringsvorm)

Tabel 5: Dimensie 2 – financieringsvorm					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	01 Subsidie	€ 16.350.000

Tabel 6 (territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus)

Tabel 6: Dimensie 3 – territoriaal uitvoeringsmechanisme en territoriale focus					
Nr. van de prioriteit	Fonds	Regiocategorie	Specifieke doelstelling	Code	Bedrag (in EUR)

2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.iii	48 Geen territoriale toespitsing	€ 16.350.000
---	------	-----------------	-------	----------------------------------	--------------

Tabel 7: N.v.t (ESF).

3. Financieel plan

3.A Overdrachten en bijdragen⁶

Tabel 15: Bijdragen aan InvestEU* - niet van toepassing

	Regiocategorie	Venster 1 (a)	Venster 2 (b)	Venster 3 (c)	Venster 4 (d)	Venster 5 (e)	Bedrag (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
EFRO	Meer ontwikkeld						
	Minder ontwikkeld						
	Overgang						
	Ultraperifeer en noordelijk dunbevolkt						
ESF+	Meer ontwikkeld						
	Minder ontwikkeld						
	Overgang						
	Ultraperifeer						
CF							
EFMZV							
Totaal							

*Cumulatieve bedragen voor alle bijdragen tijdens de programmeringsperiode.

Tabel 16: Overdrachten naar instrumenten in direct of indirect beheer* - niet van toepassing

Fonds	Regiocategorie	Instrument 1 (a)	Instrument 2 (b)	Instrument 3 (c)	Instrument 4 (d)	Instrument 5 (e)	Overgedragen bedrag (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
EFRO	Meer ontwikkeld						
	Overgang						

⁶ Alleen van toepassing op programmawijzigingen in overeenstemming met de artikelen 10 en 21 van de GB-verordening.

	Minder ontwikkeld						
	Ultraperifer en noordelijk dunbevolkt						
ESF+	Meer ontwikkeld						
	Overgang						
	Minder ontwikkeld						
	Ultraperifer						
CF							
EFMZ V							
Totaal							

*Cumulatieve bedragen voor alle overdrachten tijdens de programmeringsperiode.

Tabel 17: Overdrachten tussen fondsen in gedeeld beheer* - niet van toepassing

		EFRO				ESF+				CF	EFMZV	AMF	ISF	BMVI	Totaal
		Meer ontwikkeld	Overgang	Minder ontwikkeld	Ultraprofiel en noordelijk dunbevolkt	Meer ontwikkeld	Overgang	Minder ontwikkeld	Ultraprofiel						
EFRO	Meer ontwikkeld														
	Overgang														
	Minder ontwikkeld														
	Ultraprofiel en noordelijk dunbevolkt														
ESF+	Meer ontwikkeld														
	Overgang														
	Minder ontwikkeld														
	Ultraprofiel														
CF															
EFMZV															
Totaal															

*Cumulatieve bedragen voor alle overdrachten tijdens de programmeringsperiode.

3.1 Financiële toewijzingen per jaar

Tabel 10: Financiële toewijzing per jaar- nog in te vullen

Fonds	Regiocategorie	2021	2022	2023	2024	2025	<u>2026</u>	<u>2027</u>	Total
EFRO	Minder ontwikkeld								
	Meer ontwikkeld								
	Overgang								
	Ultraperifeer en noordelijk dunbevolkt								
Totaal									

3.2 Totale financiële toewijzingen per fonds en nationale medefinanciering³

Tabel 11: Totale financiële toewijzing per fonds en nationale medefinanciering										
Beleidsdoelstelling Nr. of TA	Prioriteit	Grondslag voor de berekening van de EU- steun (totaal of publiek)	Fonds	Regiocategori e*	EU-bijdrage (a)	Nationale bijdrage (b)=(c)+(d)	Indicatieve uitsplitsing van de nationale bijdrage		Totaal (e)=(a)+/(b)**	Medefinancierings percentage (f)=(a)/(e)**
							Publiek (c)	Particulier (d)		
	Prioriteit 1	P/T	EFRO	Minder ontwikkeld						
				Meer ontwikkeld	€ 73.629.500	€ 136.740.500,00	€ 63.111.000,00	€ 73.629.500,00	€ 210.370.000,00	35%
				Overgang						
				Speciale toewijzing voor ultraperifere en noordelijke dunbevolkte regio's						
	Prioriteit 2	P/T	EFRO	Minder ontwikkeld						
				Meer ontwikkeld	€ 31.555.500	€ 58.603.071,43	€ 27.047.571,43	€ 31.555.500	€ 90.158.571,43	35%
				Overgang						
				Speciale toewijzing voor ultraperifere en noordelijke dunbevolkte regio's						
	Prioriteit 3		CF							
TA	TA artikel 31 van de GB- verordening		EFRO of ESF+ of CF		€ 3.815.000				€ 3.815.000,00	100%
Totaal EFRO				Meer ontwikkeld	€ 109.000.000	€ 195.343.571,43	€ 90.158.571,43	€ 105.185.000,00	€ 300.528.571,43	35%
				Overgang						
				Minder ontwikkeld						
				Speciale toewijzing voor ultraperifere en noordelijke						

³ Vóór de tussentijdse herziening in 2025 voor het EFRO, het ESF+ en het CF, financiële toewijzingen voor de jaren 2021 tot en met 2025 alleen.

			dunbevolkte regio's						
Totaal CF		n.v.t.							
Algemeen totaal				€ 109.000.000	€ 195.343.571,43	€ 90.158.571,43	€ 105.185.000,00	€ 304.343.571,43	35,81%

* Voor het EFRO: minder ontwikkeld, overgang en meer ontwikkeld en, in voorkomend geval, speciale toewijzing voor ultraperifere en noordelijke dunbevolkte regio's. Voor het ESF+: minder ontwikkeld, overgang en meer ontwikkeld en, in voorkomend geval, aanvullende toewijzing voor ultraperifere regio's. Voor het CF: niet van toepassing. Voor technische bijstand hangt de toepassing van regiocategorieën af van de selectie van een fonds.

** Indien relevant voor alle regiocategorieën.

4. Randvoorwaarden

Tabel 12: Randvoorwaarden (enabling conditions)

Randvoorwaarden	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarden	Criterium	Naleving criterium	Verwijzing naar relevante documenten*	Motivering*
Goede governance van de nationale of regionale strategie voor slimme specialisatie	EFRO	Alle specifieke doelstellingen van de beleidsdoelstellingen: 1.1 Een slimmer Europa door de bevordering van een innovatieve en slimme economische transformatie	Ja	Actuele analyse van knelpunten voor innovatieverspreiding, met inbegrip van digitalisering	Ja	83/ 500 tekens	958/ 1000 tekens
						RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/prog-rammaperiode-2021-2027/)	In de RIS wordt een analyse gegeven van de economische kracht van de sleuteltechnologieën in Zuid Nederland. De uitdaging zit in de valorisatie: innovaties de markt laten bereiken. Het mkb speelt hierbij een cruciale rol. Met een focus op het wegnemen van obstakels voor opschaling biedt de RIS3 mogelijkheden om voldoende toegevoegde waarde te hebben. Het 'Regional Innovation Scoreboard 2019' duidt op een relatieve zwakte m.b.t. O&O uitgaven. Daarnaast ligt Zuid Nederland strategisch in west Europa grenzend aan België en Duitsland en centraal tussen een aantal metropool gebieden. In het onderzoek van dhr Boschma zal er speciale aandacht zijn voor een benchmark met andere regio's en hoe (internationale) samenwerking de regio kan versterken. In de aanpak zet Zuid Nederland in op innovatiebevordering gericht op en economische versterking en een duidelijke bijdrage aan de maatschappelijke transitie waarbij digitalisering een belangrijke enabler is.
			Ja	Bestaan van bevoegde regionale / nationale instelling of instantie belast met het beheer van de strategie voor slimme specialisatie	Ja	83/ 500 tekens	920/ 1000 tekens
						RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/prog-rammaperiode-2021-2027/)	De uitvoeringsverantwoordelijkheid zal formeel worden gedragen door de provincie Noord Brabant, als beheersautoriteit van het OPZuid. Periodiek zal er een overleg plaatsvinden met de provincie Zeeland en Limburg. De voorbereidingsgroep is hiervoor het aangewezen gremium. Hierin zijn de betrokken provincies vertegenwoordigd en zullen zij kritisch de werkzaamheden en voorstellen van Stimulus volgen voordat deze worden voorgelegd aan de Gedeputeerde Staten van de provincies. De monitoring, actualisatie en continuering van het EDP zal concreet gedaan worden door Stimulus programmamanagement. Stimulus heeft een relevant netwerk (bestaande uit kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties) om dit proces van EDP te volgen. Om de input vanuit het veld te organiseren en de RIS dynamisch te houden zal er regelmatig met ENZuid worden overlegd en zal afstemming plaatsvinden met andere stakeholders.
			Ja	Instrumenten voor toezicht en evaluatie om de voortgang te meten in de richting	Ja	83/ 500 tekens	991/ 1000 tekens
						RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027	MA Zuid gebruikt een periodieke monitoring die ook benut wordt voor de evaluaties. Naast het continueren van de monitor uit de vorige

				van de doelstellingen van de strategie		(https://www.timulus.nl/programmaperiode-2021-2027/)	programmaperiode wordt een specifiekere monitor opgezet a.d.h.v. het relatedness model. Daarnaast wordt er een monitor ontwikkeld om de maatschappelijke impact te monitoren. De stakeholders worden aan de voorkant van iedere evaluatie betrokken, tijdens de evaluatie wordt informatie bij ze opgehaald en daarna worden ze betrokken bij het bespreken van de resultaten en de mogelijke consequenties voor het programma. De input wordt geleverd door te monitoren of Zuid de middelen besteedt in lijn met de doelstellingen van de RIS3. In dit proces is het belangrijk dat de stakeholders op diverse niveaus worden betrokken. Bestaande gremia (leden CvT, stuurgroep en deskundigencommissie) in de OPZuid governance krijgen hierin een rol maar tevens nieuwe samenwerkingsverbanden zoals ENZuid en de andere triplehelixorganisaties in Zuid zoals genoemd in de RIS3.
			Ja	Doeltreffende werking van het ondernemingsgezin ontdekingsproces	Ja	83/ 500 tekens RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.timulus.nl/programmaperiode-2021-2027/)	917/ 1000 tekens Kenmerkend voor Zuid-Nederland is de cultuur van samenwerken en de traditie van kennis in praktijk brengen. De regio beschikt over een volwaardige innovatie-infrastructuur die samenwerken en innoveren bevordert. In de regio zijn vlakdekkende triple-helix-netwerkorganisaties en ontwikkelingsmaatschappijen actief. Ook kent Zuid sterke campussen waar kennisinstellingen en bedrijven samenkomen en werken aan innovatie. Van deze bestaande relevante structuren maken we in het EDP graag gebruik (zie bijlage 4 RIS3). De betrokkenen worden geïdentificeerd door gebruik te maken van de reeds bekend stakeholders die in de eerdere processen zijn betrokken. Daarnaast zullen we altijd open staan voor nieuwe stakeholders. Deze kunnen onder andere worden geïdentificeerd uit de project indieners binnen de diverse programma's. Daarnaast worden de eerste lijn stakeholders ook gevraagd naar unusual suspects uit dat netwerk.
			Ja	Acties die nodig zijn voor de verbetering van de nationale of regionale onderzoeks- en innovatiesystemen	Ja	83/ 500 tekens RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.timulus.nl/programmaperiode-2021-2027/)	997/ 1000 tekens In Zuid is er sprake van een goed functionerend innovatiesysteem. Maar het kan nog beter. Eén van de aanbevelingen van de EC aan Nederland is om de uitgaven aan R&D te vergroten en de uitbouw van interregionale waardeketens te bevorderen. Dat laatste is nu, expliciet opgenomen als één van de ambities in de RIS3 van Zuid. Door met de RIS3 in te spelen op de Rijksprioriteiten en KIA's verwachten we de toestroom van Rijksmiddelen en middelen van andere overheden te kunnen optimaliseren, en ook een stimulans te geven aan R&D investeringen door bedrijven. Aanwezige quadruplehelix-partijen (triple helix plus burgercoöperaties/maatschappelijk

							middenveld) worden gestimuleerd om nog meer samen te werken aan de vermarkting van innovatie. De inzet op 'innovatie met een open blik', met sterke grensoverschrijdende verbanden, versterkt de innovatieketen en zorgt dat kennis van buiten in Zuid wordt ingezet en vice versa. Verbeterde governance en het continue EDP versterkt ook het innovatiesysteem.	
			Ja	Acties om de industriële overgang te sturen	Ja	83/ 500 tekens	866/ 1000 tekens RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/programmaperiode-2021-2027/)	In de RIS3 is de industriële sterkte van Zuid-Nederland in combinatie met de goede uitgangspositie op het vlak van sleuteltechnologieën van de regio uitgewerkt. Toch brengen de benoemde transities nog grote uitdagingen met zich mee voor de omschakeling van de industrie. Juist in de RIS staan veel voorbeelden hiervan opgenomen. De nadruk ligt op de technologische doorontwikkeling met zicht op maatschappelijke impact. In Zuid liggen er bijvoorbeeld kansen voor het verbeteren en opschalen van conventionele duurzame technieken (wind en zon en in het verlengde daarvan bijvoorbeeld ook groene waterstof) die al goed beschikbaar zijn, en van technieken die nog in ontwikkeling zijn over de hele breedte van de 5 transities. Innovatie wordt vanuit de programma's ondersteund als het een substantieel energie-potentieel heeft en ook buiten Zuid-Nederland kansen biedt.
			Ja	Maatregelen voor internationale samenwerking	Ja	83/ 500 tekens	904/ 1000 tekens RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027 (https://www.stimulus.nl/programmaperiode-2021-2027/)	Zuid Nederland is bij uitstek een internationaal georiënteerde regio. In dit interregionale perspectief worden diverse kansen voor Zuid-Nederland bevorderd op het vlak van industriële vernieuwing, sleuteltechnologieën en op andere thema's binnen de transities, waarop onder andere wordt ingezet via de Europese thematische Slimme Specialisatie Platformen. In de RIS is internationale rol en de kansen hiervan op diverse plekken benoemd. De belangrijkste kans waar deze RIS op inspeelt, wordt gevormd door het internationale karakter van de transities en de daarmee samenhangende internationale marktkansen. Vanguard ingezet op HTSM, Biobased en Maintenance. Een belangrijk element uit de strategie is om 'met open blik' te innoveren en daarbij over de grenzen van Zuid-Nederland heen te kijken, door samenwerkingsverbanden met partners in binnen- en buitenland aan te gaan, te versterken en te benutten.
Governance van de energiesector	EFRO	2.2 Bevordering van hernieuwbare energie door investeringen in opwekkingscapaciteit	Ja	Er zijn nationale energie- en klimaatplannen vastgesteld en deze omvatten:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarde	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats	

						en vindt nog plaats	
				1. alle elementen van het model in bijlage I van de verordening betreffende de governance van de energie-unie ¹ ;		127/ 500 tekens Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan 2021-2030 (ec.europa.eu/energy/sites/energy/files/documents/nl_final_necp_main_nl.pdf)	75/ 1000 tekens Er is een Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan 2021-2030 vastgesteld.
				2. een indicatief overzicht van de geplande financiële middelen en mechanismen voor maatregelen ter bevordering van koolstofarme energie.		127/ 500 tekens Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan 2021-2030 (ec.europa.eu/energy/sites/energy/files/documents/nl_final_necp_main_nl.pdf)	75/ 1000 tekens Er is een Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan 2021-2030 vastgesteld.
Doeltreffende bevordering van het gebruik van hernieuwbare energie in alle sectoren en in de hele EU	EFRO	2.2 Bevordering van hernieuwbare energie door investeringen in opwekkingscapaciteit	Ja	Er is voorzien in maatregelen om te zorgen voor:	Ja		
				1. Naleving van het nationale bindende streefdoel voor 2020 inzake hernieuwbare energiebronnen en van dit basisscenario tot 2030 in overeenstemming met de herschikking van Richtlijn 2009/28/EG2		410/ 500 tekens Nationaal Programma Regionale Energiestrategie gestoeld op regionale energiestrategieën: https://www.regionale-energiestrategie.nl/default.aspx	601/ 1000 tekens Hernieuwbare energie (HE) – bevordering gebruik – volgens het INEK acht de EC voor NL 26% een redelijk doel (EU-doel 32%) en NL toonde de ambitie een aandeel van 27% te realiseren. PBL schat dat met alle maatregelen 30-32% wordt gehaald (INEK pag. 10) In het Interbestuurlijke Programma (februari 2018) voor een meerjarige programmatische nationale aanpak uit te werken met landsdekkende regionale energiestrategieën is afgesproken dat deze strategieën ruimtelijk geborgd worden via het omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en Rijk en via het beleid

						Interbestuurlijk e Programma (februari 2018) voor een meerjarige programmatische nationale aanpak uit te werken met landsdekkende regionale energiestrategieën (https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/02/14/programma-mastart-interbestuurlijk-programma-ibp).	van de Waterschappen (o.a. waterbeleidsplannen)
				2. Een toename van het aandeel hernieuwbare energie in de verwarmings- en koelingssector met 1 procentpunt per jaar tot 2030		264/ 500 tekens Voortgangsrapportage energie uit hernieuwbare bronnen in NL eind 2019: http://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2019/12/31/voortgangsrapportage-energie-uit-hernieuwbare-bronnen-in-nederland-2017-2018/bijlage-voortgangsrapportage.pdf)	310/ 1000 tekens Toename aandeel HE in verwarming en koelingssector maakt deel uit van de richtlijn en wordt tweejaarlijks gemonitord. In 2015 en 2016 (rapportage 2018) was het 5,5%. In 2017 en 2018 resp. 5,7 en 6,1. Op pag. 12 ook een uitgebreid overzicht van maatregelen genomen en/of gepland om de groei van HE te bevorderen.
Doeltreffende toezichtmechanismen van de markt voor overheidsopdrachten	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	Er is voorzien in controlemechanismen met betrekking tot alle procedures krachtens nationale wetgeving inzake overheidsopdrachten, waaronder:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats
				Regelingen om te zorgen voor de verzameling van doeltreffende,			

			<p>betrouwbare en volledige gegevens en indicatoren binnen één enkel IT-systeem of netwerk van interoperabele systemen, met het oog op de toepassing van het eenmaligheidsbeginsel en ter bevordering van de rapportageverplichtingen uit hoofde van artikel 83, lid 3, van Richtlijn 2014/24/EU, in overeenstemming met de vereisten voor e-aanbestedingen, alsook uit hoofde van artikel 84 van Richtlijn 2014/24/EU. De gegevens en indicatoren omvatten ten minste de volgende elementen:</p>			
			<p>Kwaliteit en intensiteit van de concurrentie: namen van de winnende en initiële inschrijvers, aantal initiële inschrijvers, aantal geselecteerde inschrijvers, de contractuele prijs – ten opzichte van de aanvankelijke begrotingstoewijzing en, waar mogelijk via aanbestedingsregisters, de definitieve prijs na voltooiing;</p>			
			<p>Deelname van kmo's als rechtstreekse inschrijvers;</p>			
			<p>Ingestelde beroepen tegen de besluiten van de aanbestedende autoriteiten, inclusief ten minste het aantal beroepen, de tijd die nodig is voor een beslissing</p>			

				in eerste aanleg, en het aantal besluiten dat is doorverwezen naar tweede aanleg;			
				Een lijst van alle opdrachten die zijn geplaatst op grond van de regels inzake uitzonderingen op de regels voor openbare aanbestedingen, onder vermelding van de specifieke bepaling die is gebruikt.			
				Regelingen om ervoor te zorgen dat de bevoegde nationale autoriteiten over voldoende capaciteit beschikken voor de monitoring en de analyse van de gegevens.			
				Regelingen om de gegevens en indicatoren, alsook de resultaten van de analyse, beschikbaar te maken voor het publiek in de vorm van gebruiksvriendelijke open data.			
				Regelingen om ervoor te zorgen dat alle informatie die wijst op vermoedelijke manipulatie stelselmatig wordt meegedeeld aan de bevoegde nationale instanties.			
Middelen en capaciteit voor de effectieve toepassing van de staatssteunregels	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	De beheersautoriteiten hebben de instrumenten en de capaciteit om de naleving van de staatssteunregels te controleren dankzij:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarde en vindt nog plaats	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats
				1.Gemakkelijke en brede toegang tot permanent geactualiseerde			

				informatie over ondernemingen die zich in moeilijkheden bevinden en waarvan een terugvordering wordt geëist.			
				2.Toegang tot deskundig advies en begeleiding inzake staatssteun, verleend door lokale of nationale expertisecentra, onder coördinatie van de nationale instanties belast met het toezicht op staatssteun, met werkafspraken om ervoor te zorgen dat over de expertise daadwerkelijk overleg wordt gepleegd met de betrokkenen.			
Effectieve toepassing en uitvoering van het EU-Handvest van de grondrechten	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	Er is voorzien in doeltreffende mechanismen om de naleving van het EU-Handvest van de grondrechten te waarborgen, waaronder:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats
				1.Regelingen om te controleren dat de door de fondsen ondersteunde concrete acties verenigbaar zijn met het Handvest van de grondrechten.			
				2.Regelingen voor rapportage aan het toezichtcomité over de verenigbaarheid van de door de fondsen ondersteunde concrete acties met het Handvest van de grondrechten.			
Uitvoering en toepassing van het VN-	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	Er is voorzien in een nationaal kader voor de uitvoering van het UNCRPD, met onder meer:	Ja	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze	Landelijke afstemming over een tekst ter motivering van deze randvoorwaarden vindt nog plaats

Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) in overeenstemming met Besluit 2010/48/EG van de Raad.				randvoorwaarden vindt nog plaats	
			1.Meetbare doelstellingen, gegevensverzamelingen en toezichtmechanismen.		
			2.Regelingen om ervoor te zorgen dat het beleid, de wetgeving en de normen inzake toegankelijkheid naar behoren tot uiting komen in de voorbereiding en de uitvoering van de programma's.		

5. Programma-autoriteiten

Tabel 13: Programma-autoriteiten			
Programma-autoriteiten	Naam van de instelling 117 incl. spaties/ 500 tekens	Naam van de contactpersoon 70 incl. spaties/ 200 tekens	E-mail 97 incl. spaties/ 200 tekens
Beheersautoriteit	Provincie Noord-Brabant	Gido ten Dolle	GtDolle@brabant.nl
Boekhoudautoriteit	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	Aldert van Duijvenbode	aldert.vanduijvenbode@rvo.nl
Auditautoriteit	Ministerie van Financiën	Ton van Wissen	a.p.m.wissen@minfin.nl
Orgaan dat betaling van de Commissie ontvangt	Provincie Noord-Brabant	Hans Overbeek	h.overbeek@stimulus.nl
Indien van toepassing, autoriteiten die betalingen ontvangen van de commissie op grond van technische bijstand (Artikel 30(5))	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Als er sprake is van technische bijstand extra tabel toevoegen (zie programmaformat):

Tabel 13 bis: Het gedeelte van de percentages als bedoeld in artikel 30, lid 5, onder b, dat zou worden vergoed aan de instanties die betalingen van de Commissie ontvangen in het geval van technische bijstand overeenkomstig artikel 30, lid 5 (in procentpunten)	
Provincie Noord-Brabant	100%

6. Partnerschap

Max. tekens: 9.977 / 10.000

Bij het opstellen van het EFRO-programma zijn verschillende partners in Zuid-Nederland en daarbuiten betrokken; zij zullen ook betrokken blijven bij de uitvoering van het programma.

Betrokkenheid tijdens de voorbereiding

De RIS3 voor Zuid-Nederland vormt een belangrijk inhoudelijk vertrekpunt voor dit programma. In het traject om te komen tot een RIS3 zijn relevante partners op meerdere manieren betrokken en is een uitgebreid **Entrepreneurial Discovery Process** doorlopen. In dit proces zijn gesprekken gevoerd en werksessies georganiseerd met in totaal ca. 40 verschillende partijen in Zuid-Nederland. Het gaat om mkb'ers (gerenommeerde bedrijven én 'unusual suspects' ofwel innovatieve en snel groeiende bedrijven), onderwijs-, kennis- en campusinstellingen, triplehelixorganisaties, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, gemeenten, de drie Zuid-Nederlandse provincies en partijen en instellingen uit het maatschappelijk middenveld. Ook zijn er in totaal **drie bijeenkomsten met een externe begeleidingsgroep** over de hoofdlijn van de RIS3. In deze begeleidingsgroep zijn universiteiten, hogescholen, het bedrijfsleven (werkgevers- en sectororganisaties), lokale overheden en overige instellingen vertegenwoordigd. Tot slot heeft de **ambtelijke voorbereidingsgroep** (bestaande uit ambtelijke vertegenwoordigers van de drie provincies en programmanagementorganisatie Stimulus) regelmatig overlegd over de inhoud van de RIS3 met de andere Nederlandse landsdelen en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat ('kwartiermakersoverleg'), de Europese Commissie en de beheersautoriteiten in Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen.

Ook na vaststelling van de RIS3 en bij het opstellen van het EFRO-programma voor Zuid-Nederland heeft de ambtelijke voorbereidingsgroep de relevante partners in Zuid-Nederland en daarbuiten betrokken.

Allereerst is er een **online consultatieronde** geweest waarin verschillende input konden leveren voor de uitwerking van het EFRO-programma. Hierbij zijn vijf gesprekken gevoerd met:

- 1) Triplehelix-organisaties in Zuid-Nederland: In een gesprek met Triplehelix-organisaties zijn vertegenwoordigers van Industriebank LIOF, Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM), REWIN (mede names partners in ENZuid) en Economisch Impuls Zeeland gevraagd input te leveren voor het EFRO-programma.
- 2) Kennisinstellingen: Belangrijke partners vanuit de kennisinstellingen zijn geconsulteerd voor het opstellen van het EFRO-programma waaronder vertegenwoordigers van campus Zeeland, Brightland Campus en TU Eindhoven.
- 3) Overheden: Tijdens de voorbereiding is gesproken met vertegenwoordigers van gemeentes (gemeente Terneuzen, Venlo en 's-Hertogenbosch), provincies (Limburg, Zeeland en Noord-Brabant) en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
- 4) Het maatschappelijk middenveld: Bij het opstellen van het EFRO-programma zijn verschillende stakeholders uit het maatschappelijk middenveld betrokken geweest. Vertegenwoordigers van Maastricht School of Management, RVO, Health Holland/topsector Life Science and Health en de Limburgse Werkgevers Vereniging hebben tijdens gesprekken en discussies mee kunnen denken over het EFRO-programma.
- 5) Provincies + Rijk: interne ambtelijke afstemming binnen de drie zuidelijke provincies en met het ministerie van EZK over de verbinding met de andere landsdelige EFRO-programma's en innovatiebeleid op Rijksniveau.

Aansluitend is de begeleidingsgroep – in dezelfde samenstelling als voor het opstellen van de RIS3 – op 2 momenten online bijeengekomen. Hierin zijn de resultaten uit de consultatieronde gedeeld en is van gedachten gewisseld over de verdere uitwerking van het programma. Ook is een conceptversie van voorliggend EFRO-programma met de begeleidingsgroep gedeeld, waarbij aanvullende feedback is opgehaald. Daarnaast wordt een conceptversie van voorliggend EFRO-programma online voor consultatie via de communicatiekanalen van Stimulus aan het brede publiek voorgelegd. De uitkomsten van de verschillende gesprekken en discussies zijn benut bij het opstellen van dit EFRO-programma.

Betrokkenheid tijdens de uitvoering

Ook tijdens de uitvoering blijven partners betrokken. De volgende gremia zijn betrokken bij de uitvoering, toezicht en evaluatie van het programma:

- Programmasecretariaat Stimulus
- Comité van Toezicht
- Stuurgroep
- Deskundigencommissie

Programmasecretariaat: Stimulus

Voor de uitvoering van het OP Zuid 2021-2027 wordt het programmasecretariaat – net als in 2014-2020 - belegd bij Stimulus Programmamanagement. Stimulus begeleidt projectindieners bij het voorbereiden van hun aanvragen en de uitvoering van goedgekeurde projecten, bewaakt de financiële en inhoudelijke voortgang van het programma en zorgt voor de communicatie en publiciteit van het programma. Stimulus is onderdeel van de provincie Noord-Brabant en beheert meerdere Europese, nationale en regionale subsidieprogramma's & fondsen in Zuid-Nederland

Comité van Toezicht

Er wordt bij de uitvoering van het EFRO-programma gewerkt met een Comité van Toezicht (CvT) met een toezichthoudende rol. Het CvT ziet toe op de correcte uitvoering van het programma: het evalueert de uitvoering en de voortgang van het programma, en brengt advies uit over door de Beheersautoriteit (provincie Noord-Brabant) voorgestelde wijzigingen van het programma. Dit comité behoudt dezelfde samenstelling en functie als in de programmaperiode 2014-2020 en bestaat uit vertegenwoordigers van:

- Gouverneur van Limburg (voorzitter)
- Vertegenwoordiger Werkgevers
- Vertegenwoordiger Werknemers
- Vertegenwoordiger Steden
- Vertegenwoordiger Kennisinstellingen
- Vertegenwoordiger Milieuorganisaties
- Vertegenwoordiger Provincies
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Het Maatschappelijk Middenveld

Stuurgroep

Er komt – net als in de programmaperiode 2014-2020 – één Stuurgroep voor de uitvoering van het EFRO-programma voor Zuid-Nederland, met vertegenwoordigers van triple helix-organisaties, het Rijk en provinciale en lokale overheden. Deze heeft tot taak de uitvoering van het programma strategisch en inhoudelijk te monitoren en het Comité van Toezicht gevraagd en ongevraagd te adviseren over de strategische en inhoudelijke sturing van het programma. Het kan hierbij gaan om wijzigingen of accenten in de uitvoering van het programma of het programmabeheer. Daarmee heeft de Stuurgroep een inhoudelijk-strategische sturingstaak. Partners die een belangrijke rol hebben vervuld in de totstandkoming van de RIS3 en het OP EFRO 2021-2027, worden ook betrokken in de strategische besluitvorming over de programmering.

Deskundigencommissie

Een expertgroep van onafhankelijke deskundigen op de terreinen van het EFRO-programma zal de inhoudelijke en eventueel vergelijkende beoordeling van projectaanvragen uitvoeren. Nadat aanvragen door Stimulus zijn getoetst op volledigheid en op passendheid binnen het EFRO-programma, beoordeelt de deskundigencommissie de kwaliteit van aanvragen en geeft zij een zwaarwegend advies aan de beheersautoriteit op basis van de kwalitatieve rangschikking van de aanvragen.

De criteria voor de selectie van deskundigen in de commissie zijn:

- Onafhankelijkheid: geen betrokkenheid bij aanvragers.
- Deskundigheid: inhoudelijke expertise op het/de terrein(en) van het programma.

De deskundigencommissie wordt benoemd door de beheersautoriteit op advies van het Comité van Toezicht. De samenstelling verandert ten opzichte van de programmaperiode 2014-2020, om zo recht te doen aan de inhoudelijke wijzigingen in het programma 2021-2027 ten opzichte van de periode ervoor.

Monitoring van de maatschappelijke impact

Bij de selectie, de monitoring en de verantwoording van projecten wordt de maatschappelijke impact binnen de 5 transities nadrukkelijk meegewogen in het EFRO-programma. Daarbij kijken we zowel naar de directe maatschappelijke impact van projecten als naar de potentie voor indirecte impact (later, elders). Hiertoe werkt Zuid-Nederland – parallel aan het EFRO-programma Zuid Nederland – aan een eigen monitoringssystematiek, waarbij we naar kwantitatieve én kwalitatieve aspecten kijken. Daarbij kijken we verder dan de formele monitoring in EFRO-kader.

Code of Conduct on Partnership

Hierbij is de 'Code of Conduct on Partnership' (Verordening (EU) Nr. 240/2014) in acht genomen. Hier wordt op de volgende manier invulling aangegeven:

- Er wordt transparantie betracht over welke partners zijn geconsulteerd in de voorbereiding (zie de aparte bijlage in de RIS3 en dit hoofdstuk van het EFRO-programma) en in de uitvoering (website van Stimulus en de toekomstige website voor het EFRO-programma 2021-2027).
- Partners zijn voorzien van voldoende informatie en hebben voldoende tijd gehad om te reageren in de consultatie.
- Partners zijn in alle fasen betrokken: programmavoorbereiding, uitvoering, monitoring en evaluatie.
- Ondersteuning van 'capacity building' van partners: in de RIS3 en in het EFRO-programma is geconstateerd dat Zuid-Nederland beschikt over een sterke 'innovatie-infrastructuur' en samenwerkingsverbanden. Partners zijn ook in de afgelopen programmaperiode via het Comité van Toezicht, de Stuurgroep en de deskundigencommissie goed in staat gebleken om een bijdrage te leveren aan de uitvoering, monitoring en evaluatie van het programma. Er wordt dan ook weinig aanleiding gezien om aan 'capacity building' in brede zin te doen. Wel zet Stimulus programmamanagement in op gerichte ondersteuning en training van potentiële aanvragers, onder andere waar het nieuwe doelgroepen betreft (o.a. Burgercoöperaties en andere partijen in het 'maatschappelijk middenveld'). Dit gebeurt door middel van informatiebijeenkomsten, workshops, events, online voorlichting en andere communicatiemiddelen (zie ook hoofdstuk 7).
- Platforms om te leren en goede praktijken uit te wisselen: naast de deskundigencommissie wordt ook een groep 'ervaringsdeskundigen' (aanvragers uit de afgelopen programmaperiode) informeel geraadpleegd bij aanvang van de programmaperiode 2021-2027 en gedurende de uitvoering.

7. Communicatie en zichtbaarheid

Max. tekens: 4.499/ 4.500

Doelgroepen

1. (Potentiële) begunstigden

- mkb-bedrijven in de bovenste drie lagen van de innovatiepiramide: koplopers, ontwikkelaars en toepassers.
- Consortia van mkb met:
 - Kennis- en onderzoeksinstituten (MBO, HBO en WO)
 - Maatschappelijke organisaties/middenveld
 - Sectorale/clusterorganisaties
 - Regionale samenwerkingsverbanden, netwerken, verenigingen en coöperaties op gebied van innovatie

2. Stakeholders

- MA
- Zuid-Nederlandse provincies (GS, PS en directieteam)
- Triple- en quadrupel-helix organisaties en ROM's
- Stedelijk netwerk
- Rijk
- EC
- CvT
- Deskundigencommissie
- Stuurgroep

3. Publieke doelgroepen

- De politiek (decisionmakers op lokaal-regionaal-landelijk-Europees niveau).
- Het brede publiek (Nederlandse burgers). Profiel: 35-55 jaar oud, werkzaam, middel tot hoog opgeleid, positief-kritisch t.o.v. EU.

Communicatiedoelstellingen

Communicatie draagt bij aan een brede toegankelijkheid van het programma en maakt de effecten van het programma zichtbaar. De doelstellingen per doelgroep:

1. (Potentiële) begunstigden

- Motiveren om goede projectvoorstellen te ontwikkelen
- Informeren en adviseren over subsidiemogelijkheden en projectadministratie
- Transparantie bieden m.b.t. beleid, processen en besluitvorming
- Enthousiasmeren om te communiceren over het project

De verordening van de EC beschrijft het belang van communicatie over (strategisch belangrijke en financieel omvangrijke) projecten. Daarbij wordt expliciet een rol voor de begunstigden benoemd. In deze programmaperiode zullen MA's en begunstigden meer samen optrekken bij communicatie over projecten, dit maakt de boodschap krachtiger. Daarbij is extra aandacht voor het begrijpelijk maken van complexe en abstracte innovaties.

2. Stakeholders

- Informeren over- en betrekken bij het programma
- Informeren over voortgang, resultaten en meerwaarde van het programma

3. Publieke doelgroepen

- Informeren over de effecten van de inzet van EU-geld

- Informeren over regionale samenwerking op Zuid-Nederlandse schaal

Strategische projecten of projecten met grote impact

Bij de publieke doelgroepen is vaak weinig bekend over resultaten van Europese programma's en de impact op onze samenleving. Daarom brengt Zuid strategische 'icoonprojecten' en projecten met grote maatschappelijke impact bij het brede publiek onder de aandacht d.m.v. van issuemaking in combinatie met een cross-mediale campagne. Het gaat bv. om projecten met een duidelijke lokale impact, projecten die leiden tot zichtbare innovaties in Zuid en daarbuiten en projecten waarin nieuwe vormen van samenwerking zichtbaar zijn.

Landelijke samenwerking

Om het effect van onze communicatie-inspanningen bij publieke doelgroepen te versterken, wordt op lidstaatniveau samengewerkt onder de noemer Europa om de Hoek. Daarin zijn alle ESI-programma's vertegenwoordigd, alsook betrokken ministeries, RVO, permanente vertegenwoordiging EC en Europe Direct Netwerk. De regie ligt bij ministerie EZK. In de gezamenlijke communicatie over resultaten stellen we projecten en eindgebruikers centraal omdat dat de geloofwaardigheid van onze boodschap vergroot. In de communicatie met publieke doelgroepen is het onderscheid tussen de verschillende fondsen niet relevant. We communiceren over 'Europa' of 'Europese fondsen'.

Communicatiekanalen: cross mediale aanpak

1. Programmawebste

Dit is de belangrijkste bron van informatie voor alle doelgroepen. Andere communicatiemiddelen verwijzen daarnaar. De website wordt zo ingericht dat informatie voor (potentiële) begunstigden en intermediairs snel vindbaar, begrijpelijk en actueel is en projecten goed zichtbaar zijn.

2. Online media

- Betaalde en onbetaalde exposure via sociale media: linkedIn, twitter, facebook en Instagram
- Publieksversie jaarverslag
- Digitale nieuwsbrief
- Externe kanalen programmapartners, Europa om de Hoek en EC
- Webinars

3. Evenementen

- Werkbezoeken
- Publiciteitsmomenten
- Mediacampagnes

4. Print media

- Factsheets over openstellingen
- Advertorials in relevante bladen
- Artikelen en persberichten

Indicatoren voor monitoring en evaluatie van communicatie:

- Aantal deelnemers voorlichtings- en andere bijeenkomsten en kwalitatieve feedback d.m.v. evaluatieformulieren.
- Aantal bezoekers op de programmawebste en europaomdehoek.nl.
- Volgers, bereik en interactie op onze sociale mediakanalen.
- Klanttevredenheidsonderzoek gedurende de looptijd.
- Oplage en bereik bij print- en mediacampagnes.
- Het aantal plaatsingen van persberichten.

Contactpersoon

Germa Koolen, +31 40 237 01 00, communicatie@stimulus.nl

8. Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en financiering die geen verband houdt met kosten

Referentie: Artikelen 88 en 89 van de GB-verordening

Uitgangspunt: Zuid-Nederland zet in op maximale vereenvoudiging van de administratieve lasten voor subsidieaanvragers en uitvoerders van projecten, binnen de daartoe gestelde kaders in de GB-verordening. Daarbij sluit Zuid-Nederland aan op de afspraken die landelijk worden gemaakt over vereenvoudiging van de eenheidskosten.

PM: tabel 14 en bijlagen worden later ingevuld (na afstemming tussen EZK en de landsdelen)

Tabel 14: Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en financiering die geen verband houdt met kosten

Intended use of Articles 88 and 89	YES	NO
From the adoption programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates under the priority according to Article 88 CPR (if yes, fill in appendix 1)	☐	☐
From the adoption programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on financing not linked to costs according to Article 89 CPR (if yes, fill in Appendix 2)	☐	☐

Gebruik deze tabel om aan te geven of een van deze twee opties wordt gebruikt. Zo ja, gebruik bijlage 1 voor de eerste optie, bijlage 2 voor de tweede optie.

Bijlage 2a: een lijst van geplande "operations of strategic importance" en een tijdsplanning, alleen ter informatie

Appendix 1: Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates⁴

**Template for submitting data for the consideration of the Commission
(Article 88)**

Date of submitting the proposal	
Current version	

⁴ **The Council's partial mandate changed the title of the appendix, linked to CPR Block 6.**

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	Category of region	Estimated proportion of the total financial allocation within the priority to which the SCO will be applied in % (estimate)	Type(s) of operation		Corresponding indicator name(s)		Unit of measurement for the indicator	Type of SCO (standard scale of unit costs, lump sums or flat rates)	Corresponding standard scales of unit costs, lump sums or flat rates [(in national currency)] ⁵
					Code	Description	Code	Description			

⁵ *The Council's partial mandated deleted this part, linked to CPR Block 6.*

B. Details by type of operation (to be completed for every type of operation)

Did the managing authority receive support from an external company to set out the simplified costs below?

If so, please specify which external company:

Yes/No – Name of external company

Types of operation:

1.1. Description of the operation type	
1.2]specific objective	
1.3 Indicator name ¹	
1.4 Unit of measurement for indicator	
1.5 Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	
1.6 Amount	
1.7 Categories of costs covered by unit cost, lump sum or flat rate	
1.8 Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation? (Y/N)	
1.9 Adjustment(s) method	
1.10 Verification of the achievement of the unit of measurement - what document(s) will be used to verify the achievement of the unit of measurement? - describe what will be checked during management verifications (including on-the-spot), and by whom. - what arrangements to collect and store the data/documents described?	
1.11 Possible perverse incentives or problems caused by this indicator, how they could be mitigated, and the estimated level of risk	
1.12 Total amount (national and EU) expected to be reimbursed	

C: Calculation of the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates *

¹ Several complementary indicators (for instance one output indicator and one result indicator) are possible for one type of operation. In these cases, fields 1.3 to 1.11 should be filled in for each indicator.

1. Source of data used to calculate the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates (who produced, collected and recorded the data; where the data are stored; cut-off dates; validation, etc.).

2. Please specify why the proposed method and calculation is relevant to the type of operation.

3. Please specify how the calculations were made, in particular including any assumptions made in terms of quality or quantities. Where relevant, statistical evidence and benchmarks should be used and attached to this annex in a format that is usable by the Commission.

4. Please explain how you have ensured that only eligible expenditure was included in the calculation of the standard scale of unit cost, lump sum or flat rate.

5. Assessment of the audit authority(ies) of the calculation methodology and amounts and the arrangements to ensure the verification, quality, collection and storage of data.

*** Justifications on the underlying data, the calculation methodology and resulting rate or amount and related assessment by the audit authority [(in points 1, 3 and 5)] are not required when the simplified cost options submitted in this Appendix are established at Union level [(other policies or through the DA referred to in Article 88(4)].**

Appendix 2: [Union contribution based on financing not linked to costs]²

**Template for submitting data for the consideration of the Commission
(Article 89)**

Date of submitting the proposal	
Current version	

² ***The Council's partial mandate amended the title, linked to CPR Block 6.***

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	Category of region	The amount covered by the financing not linked to cost	Type(s) of operation	Conditions to be fulfilled/results to be achieved	Corresponding indicator name(s)		Unit of measurement for the indicator	[Envisaged reimbursement to the beneficiaries] ⁸
							Code	Description		
The overall amount covered										

⁸ The Council partial mandate added this column in line with CPR Block 6.

B. Details by type of operation (to be completed for every type of operation)

Types of operation:

1.1. Description of the operation type			
1.2 specific objective			
1.3 Conditions to be fulfilled or results to be achieved			
1.4 Deadline for fulfilment of conditions or results to be achieved			
1.5 Indicator definition for deliverables			
1.6 Unit of measurement for indicator for deliverables			
1.7 Intermediate deliverables (if applicable) triggering reimbursement by the Commission with schedule for reimbursements	Intermediate deliverables	Date	Amounts
1.8 Total amount (including EU and national funding)			
1.9 Adjustment(s) method			
1.10 Verification of the achievement of the result or condition (and where relevant, the intermediate deliverables) - describe what document(s) will be used to verify the achievement of the result or condition - describe what will be checked during management verifications (including on-the-spot), and by whom. - describe what are the arrangements to collect and store the data/documents			
1.10a Use of grants in the form of financing not linked to costs. <i>Does the grant provided by</i>			

<p><i>Member State to beneficiaries take the form of financing not linked to costs? [Y/N]⁹</i></p>	
<p>1.11 Arrangements to ensure the audit trail Please list the body(ies) responsible for these arrangements.</p>	

⁹ ***The Council's partial mandate added point 1.10a, which COM is proposing to amend in order to improve clarity.***

9. SMB verklaring

De Nederlandse EFRO-programma's 2021-2027 zijn niet m.e.r.-plichtig, zodat een SMB-verklaring niet vereist is. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de brief van de DCMR gericht aan de Management Autoriteit Operationeel programma West voor EFRO 2021-2027.

Parallelweg 1
Postbus 843

3100 AV Schiedam
T 010 - 246 80 00
F 010 - 246 82 83
E info@dcmr.nl
W www.dcmr.nl

Management Autoriteit Operationeel programma West voor EFRO 2021-2027
T.a.v. de heer R.G.H.J. van Raak
rghj.vanraak@rotterdam.nl

Ons kenmerk

9999195682_9999872715

Uw kenmerk

-

Datum

26 oktober 2020

Contact

info@dcmr.nl

Afdeling

Reguleren en Advies

Bijlagen

-

Onderwerp

Beoordeling m.e.r.plicht operationeel programma voor EFRO 2021-2027

Geachte heer van Raak,

Op 8 oktober 2020 heeft u advies gevraagd over de mogelijke m.e.r.- plicht voor het Operationeel Programma (OP) voor EFRO 2021-2027.

Conclusie

Op basis van de informatie zoals opgenomen in het OP voor EFRO 2021-2027 is te constateren dat het OP niet m.e.r.- (beoordelings)plichtig is.

Toelichting

Het OP voor EFRO 2021-2027 is een subsidieprogramma om de regionale economie een impuls te geven. Een dergelijk programma zoals het OP voor EFRO 2021-2027 staat niet benoemd in kolom 3 van het Besluit m.e.r., als mogelijk planm.e.r.-plichtig plan. Daarnaast worden 'financiële programma's' op basis van de Europese richtlijn ook uitgesloten ten aanzien van de m.e.r.(beoordelings)plicht (art. 8 van de Strategische Milieubeoordelingsrichtlijn, 2001/42/EC). Op basis hiervan kan dan ook geconcludeerd worden dat het OP voor EFRO 2021-2027 niet m.e.r.(beoordelings)plichtig is. Bij toekomstige besluitvorming over de projecten die opgenomen zijn in het programma kan een

m.e.r.-(beoordelings)plicht mogelijk wel aan de orde zijn. Dit dient in het kader van het betreffende project te worden beoordeeld.

Ik hoop u zo voldoende geïnformeerd te hebben.

Ons kenmerk

9999195682_9999872715

Blad 1 van 2

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, namens dezen,
bureauhoofd afdeling Reguleren en Advies

dr. A.M. Langezaal

Omdat we dit document digitaal vaststellen, staat er geen handtekening in.

Kopie verstuurd aan:

fp.netten@pzh.nl